

บทที่ 4

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน

จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกฝนนิสัยโดยการกระทำบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ จนเป็นนิสัยกลายเป็นคุณธรรม เป็นการริเริ่มจากภายนอกสู่ภายในและเกิดเป็นลักษณะนิสัยเป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ จริยธรรมยังเป็นเรื่องของระบบคุณค่า คือความดี ความงาม ความเร็ว ความถูกต้อง ความผิด ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม เป็นเรื่องที่ดีติดกันไปในภาวะวิสัย ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จึงไม่ควรมุ่งเน้นด้านการใช้ระเบียบข้อบังคับทางกฎหมาย และจากการศึกษาค้นคว้าที่ผู้ศึกษากล่าวถึงอย่างหลากหลาย พบว่ารูปแบบในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ภายในทางสังคมต่างได้ใช้วิธีการอบรมทางคุณธรรม จริยธรรม ที่ตายตัว เน้นการออกกฎทางจริยธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามทำให้เห็นว่าเมื่อสังคมเปลี่ยนไป ปัญหาเปลี่ยนแปลงไปจากยุคสมัยที่ออกกฎ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จึงไม่สามารถประยุกต์กฎเหล่านี้เพื่อแก้ปัญหา ยิ่งไปกว่านั้นยังขาดการอบรมให้สามารถแยกแยะว่ากฎเหล่านั้นเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โรงเรียน (เด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน) ในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาและเป็นหน่วยของสังคมที่ได้รับการคาดหวังให้ดำเนินภารกิจและบทบาทอันชอบด้วยเหตุผลในการปลูกเร้าให้ผู้เรียนขยัน เป็นคนที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ในการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ของมนุษยชนมีความเข้าใจในหลักแห่งความจริงที่ชอบด้วยเหตุและผลในการปลูกเร้าให้ผู้เรียนเป็นคนขยัน เก่ง ดี มีสุข ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีจุดมุ่งหมายในการจัดรูปแบบการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาสติปัญญาแก่ผู้เรียน ด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ ส่งผลให้ผู้ผ่านการปลูกฝังในลักษณะเช่นนี้ เมื่อเผชิญกับประเด็นความขัดแย้งทางคุณธรรมจริยธรรมมักจะแก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อบังคับ มิใช่กระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อบังคับที่มีพื้นฐานมาจากหลักความจริง คุณค่า และหลักความยุติธรรมซึ่งแต่ละคนสามารถเข้าใจได้ด้วยตนเอง การให้ความสำคัญและสนใจการศึกษารูปแบบการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในเด็กและเยาวชนและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาดังกล่าว จึงเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรควรจะได้ตระหนักและร่วมกันคิดแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน

พระบรมราชาโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดำรัสไว้ว่า “ การศึกษานอกจากจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศเราจึงจะได้คนที่มีคุณภาพ คือ เป็นคนเก่งและดี มาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลัง

สำหรับการสร้างสรรค์และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อระดับประคอง หนุนนำความเก่งไปในทางที่ถูก ที่อำนวยผลประโยชน์อันพึงประสงค์”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับพุทธศักราช 2540 และฉบับพุทธศักราช 2550 รวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรมฉบับปรับปรุงการศึกษา ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) กำหนดให้รัฐส่งเสริมและจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคนไทย “ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (มาตรา 6) “และให้การจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545 : 5) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 ซึ่งมุ่งพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 2) เจตนารมณ์เหล่านี้ ได้หลอมรวมเป็นนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้ยึดคุณธรรมนำความรู้ พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ (ชิตณรงค์ ขตฤเขียว, 2550 : 10) ในขณะที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและตัวบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ก็ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่รอบที่ 1 เป็นต้นมา นั่นคือ มาตรฐานที่ว่าผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ (สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2549 : 11) ขณะที่ได้มีการกำหนดเจตนารมณ์และนโยบายเรื่องการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม อย่างชัดเจน และดูจริงจังนั้นในช่วงเวลาเดียวกันประเทศไทยก็ได้ทุ่มเทให้กับการพัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัดแต่ก็เป็นการพัฒนาที่เป็นอุตสาหกรรม การเปิด FTA ระหว่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ขาดความยั่งยืนไร้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม ตั้งแต่รัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ มาถึงยุค นายสมัคร สุนทรเวช และที่สำคัญขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจเป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เช่น ปัญหา ยาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาแหล่งอบายมุข การใช้แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก รวมทั้งปัญหาสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจล้วนเป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุอย่างสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้น (ทัศนา เขมมณี, 2545 : 1-2) ช่วง

สามทศวรรษที่ผ่านมาสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก การเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยลดลง ประชาชนและเยาวชนจำนวนมาก ที่ไม่เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมเท่าที่ควร คือ ไม่ยึดมั่นในคุณธรรมและไม่ประพฤติปฏิบัติตามจริยธรรมทำให้สังคมมีปัญหา มีความเจริญทางด้านวัตถุแต่มีความเสื่อมโทรมทางจิตใจ (สมพร เทพสิทธิ์า, 2542 : 15 – 16)

การพัฒนาชาติบ้านเมือง ถือเป็นภารกิจสำคัญยิ่งโดยจะต้องพัฒนาคนให้ดีและมีคุณธรรมเสียก่อน การพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมนั้นจะต้องปลูกฝังหล่อหลอมคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่เบื้องต้นโดยมุ่งไปที่เด็กที่กำลังเติบโตเป็นกำลังในอนาคตของชาติ จำเป็นต้องทำให้เด็กเป็นคนดีและมีคุณธรรมตามด้วยความเก่งและมีคุณภาพ (พระมหาอุดมปัญญา ปริทฺชนฺ, 2546 : 1) แต่การดำเนินการด้านการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมได้เท่าที่ควร สาเหตุเนื่องมาจากปัญหาด้านบริบทของการศึกษาปัญหาด้านสิ่งที่ไม่ดีเข้าสู่ระบบ การศึกษาและปัญหาด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรมในระบบการศึกษา (จันทนา จันทร์บรรจง, 2541 : 7) ระบบการศึกษาไทยไม่สามารถรับรองการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด เนื่องจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในช่วงเวลาประมาณสามทศวรรษที่ผ่านมาประกอบกับการพัฒนาด้านการสื่อสารและการโทรคมนาคมทำให้โลกก้าวสู่ยุคไร้พรมแดนที่เรียกว่ายุคโลกาภิวัตน์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าวเป็นสาเหตุให้ค่านิยมของคนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรุนแรงและนำวิกฤตต่างๆ นานา มาสู่สังคมไทย ค่านิยมที่น่ากลัวที่สุดคือการลุ่มหลงในวัตถุและการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยเข้ามาแทนที่ความรู้จัก กินอยู่พอดี และแทนที่ความรักห่วงหาพันและกตัญญูรู้คุณธรรมชาติอันเป็นค่านิยมดั้งเดิมที่บรรพบุรุษเคยธำรงรักษาและสืบทอดกันมา

ในโลกของสังคมมุสลิมตระหนักเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่งถึงขนาดที่ พ่อ แม่ ในสังคมมุสลิมได้ออกมาตรการและแนวปฏิบัติในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อาทิ พ่อ แม่ควรหมั่นตักเตือนลูกในเรื่องการลักเล็กขโมยน้อย การไม่ยอมรับผิด การพูดจาโกหก การรังแกพี่น้องด้วยกันหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า รวมทั้งเรียกร้องให้พ่อแม่ได้เล่าเรื่องต่างๆ แก่ลูกถึงบรรดาบรรพชนมุสลิมที่ทรงคุณธรรมรวมถึงให้ปฏิบัติตามแบบอย่างศาสดามูฮัมหมัด (ศ็อล) ในเรื่องความมีเมตตากรุณา ความกตัญญูตักเตือน การตอบแทนผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส การถ่อมตนไม่ยโสเย่อหยิ่ง การไม่โกหก และเมื่อลูกทำผิดพ่อแม่ควรพูดคุยเรื่องของความประเสริฐ ความยำเกรงในพระเจ้า เอกองค์อัลลอ (ช.บ) และกำชับให้ลูก ๆ ขออภัยโทษ แทนคำดูดำหรือไปเล่าให้เพื่อนบ้านฟัง

จะเห็นได้ว่าระบบการศึกษาไทยประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมเบี่ยงเบน ภาพลักษณ์เชิงลบของนักเรียนยุคใหม่มีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากเด็กที่มีปัญหาขาดความอบอุ่นในครอบครัวบ้านแตก พ่อแม่หย่าร้าง ยาเสพติด การศึกษา น้อย คบเพื่อนไม่ดี เพื่อนชวนให้ทดลอง ทำให้เด็กคะนองตามกลุ่ม โดยไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของเด็กเองเพราะโดยธรรมชาติแล้วทุกคนต้องการความสุขในชีวิต มีอาชีพสุจริต เรียนต่อและมีเกียรติในสังคม (พรทิพย์ นิมแสง, 2548 : 2 – 3)

และเมื่อศึกษาข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ในเหตุการณ์ปัจจุบันพบว่าผู้ก่อเหตุเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีพฤติกรรมขาดคุณธรรม จริยธรรม และสร้างปัญหาให้กับสังคม ซึ่งต้องได้รับการขัดเกลาและพัฒนาพฤติกรรมให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในโรงเรียนทั้งประถมและมัธยมศึกษาต้องเริ่มจากการพัฒนาระบบการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นรากฐานนำไปสู่การพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข กระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ดังกล่าวจะต้องตั้งอยู่บนหลักการที่เป็นการพัฒนาที่สมบูรณ์รอบด้าน ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญาและสังคม อีกทั้งเพียบพร้อมด้วยการอบรมบ่มเพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างดีอีกด้วย เมื่อยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาแบบสมบูรณ์รอบด้านเช่นนี้ บทบาทของการศึกษาจึงไม่เพียงเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาเท่านั้น แต่เป็นทั้งตัวการสำคัญในการพัฒนาโดยตรง และเป็นผลของการพัฒนาด้วย (วราคม ทีสุภะ, 2543 : 109 – 113)

การจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาของประเทศไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชากรควบคู่ไปกับหน่วยงานอื่นของรัฐอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้บริหาร ครูและระบบการจัดการเรียนการสอน แต่ในสภาพปัจจุบันยังมีอุปสรรคทางด้านนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและข้อจำกัดอื่นอีกมากมายทำให้ครูมีงานพิเศษมาก ครูไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนจึงขาดความต่อเนื่อง และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงควรมีแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในโรงเรียนเพิ่มเติมจากการพัฒนาตามกระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของชาติและวางกรอบนโยบายหลักเกี่ยวกับการศึกษา ได้ประกาศนโยบายและทิศทางหลักร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดคุณธรรมพื้นฐาน เพื่อปลูกฝังให้เกิดลักษณะที่พึง

ประสงค์แก่นักเรียนและเยาวชนของชาติ 8 ประการ ได้แก่ 1. ขยัน 2. ประหยัด 3. ซื่อสัตย์ 4. มีวินัย 5. สุภาพ 6. สะอาด 7. สามัคคี 8. มีน้ำใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 7) ในขณะเดียวกันสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน จำนวน 14 มาตรฐาน เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 3 ด้านหลักของโรงเรียน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน การประเมินด้านผู้เรียนเป็นการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน 7 ด้าน ทั้งนี้ได้จัดลำดับความสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียนไว้ว่ามาตรฐานที่ 1 ประกอบไปด้วยตัวบ่งชี้ 6 ด้าน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวทีก ความเมตตากรุณาโอบอ้อมอารี ความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และปฏิบัติตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม (2550 : 66-68) จะเห็นได้ว่าหน่วยงานทั้งสองต่างมีจุดเน้นหลักในการดำเนินการ คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั่นเอง ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

และจากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ของกระทรวงศึกษาธิการ จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการพบว่ากระทรวงศึกษาธิการ มีวิสัยทัศน์การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง " คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ " 3 หลักการด้วยกัน คือ

1. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย
2. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
3. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา

โดยมีเป้าหมายในการปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน คือ

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. การพัฒนาครูพันธุ์ใหม่
3. การพัฒนาสถานศึกษา
4. การบริหารจัดการใหม่

โดยมีนโยบาย 8 ด้าน สำคัญ คือ

1. การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

2. โครงการเรียนฟรีเรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ
3. จัดตั้ง "โรงเรียนประจำตำบล"
4. พัฒนาการศึกษา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
5. สร้างแหล่งเรียนรู้ราคาถูกลง
6. สร้างเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา (National Education Network)
7. สร้างขวัญและกำลังใจครู
8. สนับสนุนองค์ความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีและให้ความสำคัญในเรื่อง โครงการพัฒนาคุณธรรมและสร้างสำนึกความเป็นไทยเพื่อพัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน

ซึ่งจากการศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน และเด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน จังหวัดขอนแก่น โดยผลจากการศึกษาแลกเปลี่ยนในลักษณะสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้บริหารโรงเรียน ครูในโรงเรียนทั้งสองแห่งคือ โรงเรียนขอนแก่น ชก 5 อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 3 และโรงเรียนหนองพลวงมิตรประชา อำเภอหนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 2 ผู้แทนชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำภูมิปัญญา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 18 ท่าน พบว่ารูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษามีวิธีการหลากหลายได้แก่ การพัฒนาระบบการศึกษา โดยที่ประชุมแลกเปลี่ยนกันว่าในระบบโรงเรียนมีองค์ประกอบที่จะต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับการอบรมสั่งสอนศีลธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนในโรงเรียน โดยต้องคำนึงถึงการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ในสถานศึกษา การบริหารงานของสถานศึกษา การพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การมีมนุษยสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ การบริการและสวัสดิการในโรงเรียน กิจกรรมของนักเรียน การเรียนการสอนจริยธรรมคุณธรรมในแขนงของจริยศึกษาโดยตรง การสอดแทรกจริยธรรมคุณธรรมในการสอนทุกวิชาทุกหลักสูตร สิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียน

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ต้องถือหลักการป้องกันดีกว่าการแก้ไขคือ การป้องกันพฤติกรรมที่ไม่ควรของนักเรียน ให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ การดูแลเอาใจใส่พฤติกรรมของนักเรียนโดยครูอาจารย์ที่เน้นในเรื่อง ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และการมีน้ำใจ การมีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวทิตะ ความมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การปฏิบัติตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม การดูแลและ

การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา การอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีวิจารณญาณสามารถตัดสินใจเลือกรับและปรับใช้ได้ การปลูกฝังอบรมนักเรียนนักศึกษาแต่ละคน ให้เป็นผู้มีอุดมคติชีวิต การแต่งตั้งครูคอยดูแลตรวจตรา ตรวจสอบ สังเกต และให้คำปรึกษาแนะนำความประพฤติของนักเรียน ความร่วมมือของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความร่วมมือระหว่างครูอาจารย์ต่างสถาบัน การศึกษาวิจัยปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมควรถือหลักส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีงามและห้ามปราม แก้ไขลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ คุณลักษณะของคนไทยที่สมควรปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณ์ปัจจุบัน คือ

- ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริตอาศัยการยกตัวอย่างนิทานพื้นบ้าน สุภาษิต ความขยัน ประหยัด การยึดมั่นในสัมมาชีพ ความพอเพียง ความมีประชาธิปไตยที่สร้างสรรค์ ความกระตือรือร้นในการปกครองประชาธิปไตยความรักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การส่งเสริมความคิดริเริ่ม ความรู้จักสร้างสรรค์ และการมีเหตุมีผล การพัฒนาเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีพละนาถายที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและทางใจสามารถพึ่งตนเองได้และมีอุดมคติที่ดี สร้างสรรค์ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ การรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ ฝึกให้เขามีความเสียสละ ความมีเมตตาอารี มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในความกตัญญู กตเวที มีความกล้าหาญ มีความสามัคคี รู้จักเสียสละในงานอาสาสมัคร การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกสาธารณะอย่างสร้างสรรค์
- การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน จะพัฒนาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้ดีและได้ผลต่อเนื่องเมื่อ ครู - อาจารย์ และผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดี แก่เด็กและเยาวชน สอนเด็กและเยาวชนอย่างไรคนเหล่านี้ต้องปฏิบัติอย่างนั้นด้วย
- ในขณะเดียวกันกรมสามัญศึกษา (2535 : 47) ได้เสนอหลักการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนดังนี้
 1. การจัดการเรียนการสอน จะต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับความรู้
 2. ทุกงาน ทุกโครงการ ทุกกิจกรรม ภายในโรงเรียนสามารถปลูกฝังคุณธรรมคุณธรรมได้
 3. บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแบบอย่างที่ดี เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรม
 4. การร่วมคิด ร่วมทำของบุคลากรทุกฝ่าย ช่วยให้การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้ผล

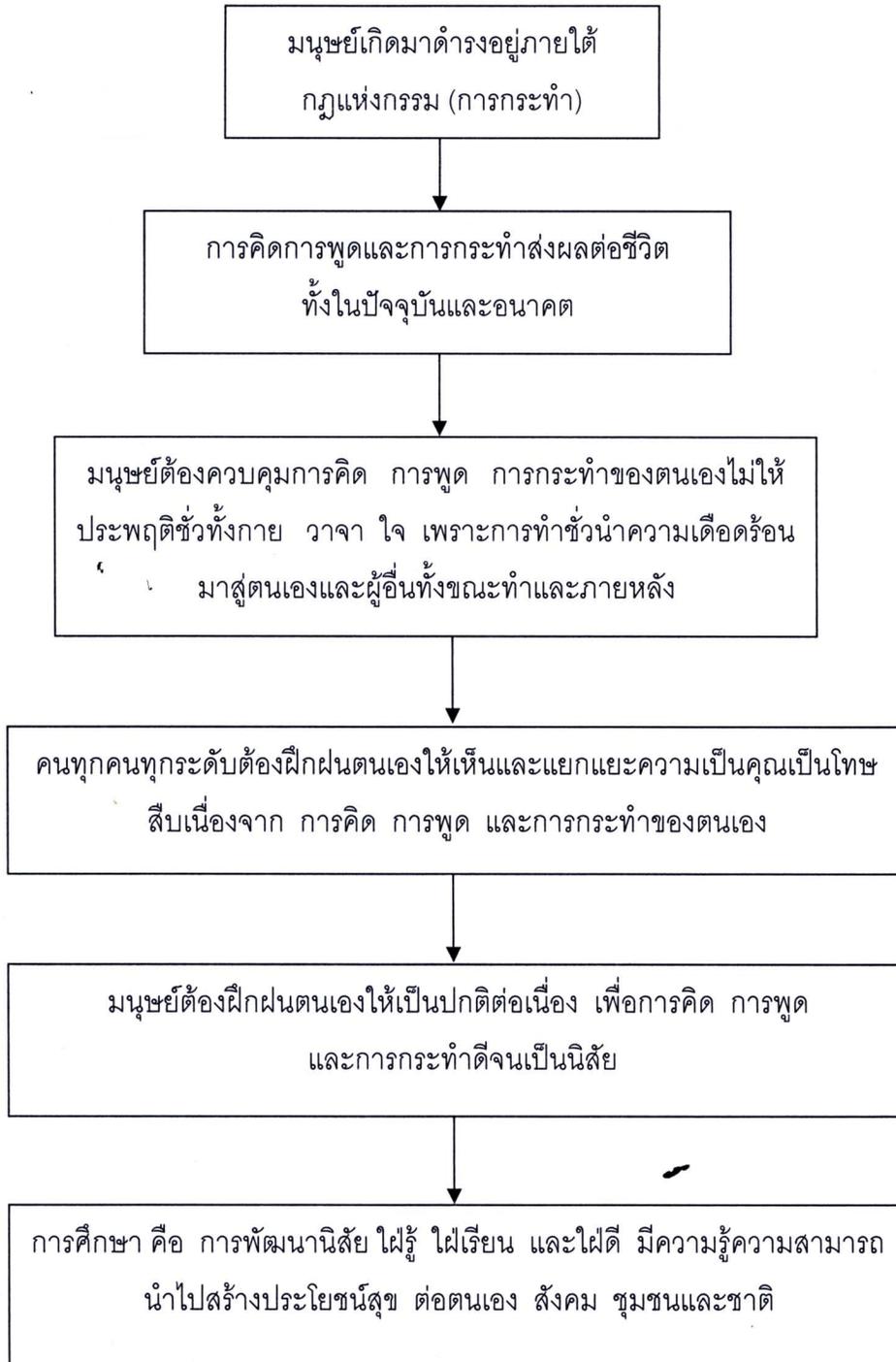
5. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนานิสัยและคุณธรรม จริยธรรมของตนเองได้
6. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ควรคำนึงถึงหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการแตกต่างระหว่างบุคคล
7. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ต้องต่อเนื่องและมีการพัฒนา
8. การติดตามและประเมินผลต้องทำอย่างเป็นระบบ ทั้งจากผู้อื่นและโดยตนเอง

ในขณะที่กลุ่มสนทนาก็ได้เสนอการปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาไว้ อย่างน่าสนใจว่า

1. คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ทุกคนจะต้องเรียนรู้และ ปฏิบัติในชีวิตประจำวันอย่างสม่ำเสมอ
2. การจัดทำให้มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จะต้องดำเนินการทั้งในการจัด สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ข้อปฏิบัติของผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ในโรงเรียน ระเบียบของโรงเรียน การเรียนการสอน จริย ศึกษให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น และมีความสัมพันธ์กับสังคม
3. ควรให้มีการสอนคุณธรรมจริยธรรม (คุณสมบัติของมนุษย์อันเป็นไปเพื่อ ความสุขของตนเองและการอยู่ร่วมกัน) ต้องให้มีผลสมผลอยู่ในทุกวิชา และ ในทุกกิจกรรมของโรงเรียน
4. การพัฒนาบุคลิกภาพ ของเด็กและเยาวชนในโรงเรียน ต้องยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมเป็นแนวปฏิบัติ
5. เด็กและเยาวชนควรได้รับการปลูกจิตสำนึก งดเว้นการทำชั่ว ทำความดี และมีจิตเอื้อประโยชน์สาธารณะ มีจิตใจที่บริสุทธิ์
6. การจัดสิ่งแวดล้อมจะต้องจัดและควบคุมดูแลให้เป็นไปในทางสนับสนุนหรือ ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม
7. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมีเนื้อหาที่สำคัญคือ การให้ความรู้ ความเข้าใจ ได้แก่ความรู้ในเรื่องความดี /ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตนเอง ความเป็นไทย สิ่งแวดล้อม ศาสนา วัฒนธรรม ความรู้ เหล่านี้ ถือว่าฝึกฝนจากพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสำนึกจะมี น้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มีระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ

8. ให้เด็กและเยาวชน เรียนรู้จากความผิด พึ่งตนเอง ปฏิบัติตามคำสอน รักษา วัฒนธรรม/ สิ่งแวดล้อม และทำตนให้เป็นประโยชน์ ด้านการสร้างทัศนคติ คือ ให้ตระหนัก รัก / ภาควุมิใจ มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะกระทำ อย่างรอบคอบ
9. ต้องคำนึงถึงวิธีการอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมวิธีการประเมินผลในทุกด้าน อาทิ เด็กมีสัจจะ มีหัวใจ กตัญญู รู้หน้าที่ มีระเบียบวินัยเรียนรู้ผิดถูก รักษา วัฒนธรรม มีความภาคภูมิใจในการทำสิ่งที่ดี ๆ มุ่งมั่น มีเหตุผลกับทุกการ กระทำ และมีสำนึกเสียสละเพื่อส่วนรวม
10. คุณธรรมจริยธรรม เป็นจิตสำนึกของบุคคลที่มุ่งจะประพฤติแต่ความดี ทั้งทาง ภาย วาจา และทางใจ ตลอดจนสามารถแสดงพฤติกรรมที่ดีย่อมถูกต้อง เหมาะสมตามค่านิยมของสังคมได้ จึงควรให้มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมใน เด็กและเยาวชนและประชาชนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอและให้มีโครงการเพื่อ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในการสร้างสัญลักษณ์ความเป็นคนไทยเพื่อให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน

กล่าวได้อย่างหนักแน่นว่า ที่ประชุมระดมความคิดเห็นในกระบวนการกลุ่ม (Focus Group Discussion) พิจารณาแล้วสรุปความเห็นว่าคุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสงบสุข และความเจริญ ดังนั้นผู้ต้องการความสงบสุขและความเจริญจึงต้องมีการฝึกฝนตนเองให้มี คุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้มีไว้เพียงเพื่อให้ตนเองมีความสงบสุข และมีความเจริญเป็นการส่วนตัว แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น หากแต่เพื่อให้ชาติบ้านเมือง สังคมส่วนรวมมีความสงบสุขและความเจริญ ด้วย ทั้งนี้เพราะบุคคลกับส่วนรวมต้องอาศัย ซึ่งกันและกัน และความสงบสุข ความเจริญของ บุคคลก็ขึ้นอยู่กับความมั่นคงปลอดภัยของชาติบ้านเมืองด้วย ความมั่นคงปลอดภัยของ ประเทศชาติบ้านเมืองก็ขึ้นอยู่กับการกระทำของคนในชาติเป็นสำคัญ และการกระทำที่จะเป็นทาง ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติก็ย่อมจะเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น ที่ประชุมเห็นว่าผู้หวังในความสงบสุขความเจริญและความมั่นคงความปลอดภัย แก่ตนเองและแก่ประเทศชาติ โดยที่ประชุมได้ให้ผู้นำชุมชน ผู้นำภูมิปัญญา นำเสนอในที่ประชุม ในเรื่องคุณธรรมกับการศึกษา ไว้ที่น่าสนใจดังนี้

จากการเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน จำนวน 200 คน เป็นเด็กและ
เยาวชน ที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ศึกษา
อยู่ใน 2 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนบ้านไผ่ ชก 5 อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น และโรงเรียน
หนองพลวงมิตรประชา หมู่ 3 ตำบลดงเค็ง อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผล
การศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 1 : เด็กและเยาวชนที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจำแนกตาม อายุและเพศ

อายุ (ปี)	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
14	15	7.50	20	10.00	35	17.50
15	21	10.50	60	30.00	81	40.50
16	22	11.00	-	-	22	11.00
17	19	9.50	4	2.00	23	11.50
18	21	10.50	4	2.00	25	12.50
19	8	4.00	3	1.50	11	5.50
23	-	-	3	1.50	3	1.50
รวม	106	53.00	94	47.00	200	100.00
อายุเฉลี่ย	16 ปี		15 ปี		16 ปี	

จากตารางที่ 1 พบว่าเด็กและเยาวชนที่ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 200 คน จำแนกเป็นเพศชาย ร้อยละ 53 และเพศหญิง ร้อยละ 47 อายุเฉลี่ยของเด็กและเยาวชนในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย คือ 16 ปี และเพศหญิง 15 ปี

ตารางที่ 2 : กิจกรรมที่เด็กและเยาวชนดำเนินการในหมู่บ้าน

กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กรรมการชุมชน	15	7.50
ผู้นำเยาวชน	5	2.50
เป็นนักกีฬาตัวแทนหมู่บ้าน	2	1.00
เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชน	47	23.50
ไม่ได้มีหน้าที่อะไร	131	65.50
รวม	200	100

จากตาราง 2 พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.5) ไม่ได้ทำหน้าที่หรือมีกิจกรรมใด ๆ ในหมู่บ้าน สำหรับกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนเข้าร่วมดำเนินการมากที่สุด (ร้อยละ 23.5) คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชน รองลงมา (ร้อยละ 7.5) คือการร่วมเป็นกรรมการชุมชน

สำหรับกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนดำเนินการน้อยที่สุด (ร้อยละ 1) คือการเป็นนักกีฬาตัวแทนหมู่บ้าน

ตารางที่ 3 : กิจกรรมที่กลุ่มเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วม

กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กิจกรรมฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ	20 คน	10.00
ฝึกอบรมด้านยาเสพติด	87 คน	43.50
ฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	40 คน	20.00
ฝึกอบรมเกษตรกรรมชาติ เกษตรพึ่งตนเอง	18 คน	9.00
อบรมการทำปุ๋ยหมัก	20 คน	10.00
เพาะเห็ด	15 คน	7.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 3 พบว่า เด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.50) เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมด้านยาเสพติด รองลงมา (ร้อยละ 20.00) เข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนเข้าร่วมน้อยที่สุด (ร้อยละ 7.50) คือ การฝึกอาชีพเพาะเห็ด

ตารางที่ 4 : หน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

หน่วยงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สำนักงานพัฒนาชุมชน	41 คน	20.50
ศูนย์มีชัย	36 คน	18.00
องค์การบริหารส่วนตำบล	46 คน	23.00
องค์การบริหารส่วนจังหวัด	39 คน	19.50
เทศบาล	38 คน	19.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 4 พบว่า เด็กและเยาวชนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนการทำกิจกรรมต่าง ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด (ร้อยละ 23.00) รองลงมาคือจากสำนักงานพัฒนาชุมชน (ร้อยละ 20.50) และน้อยที่สุดจากเทศบาล (ร้อยละ 19.00)

ตารางที่ 5 : เรื่องที่เด็กและเยาวชนได้รับการอบรม

เรื่อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ	51 คน	25.50
รักษาวลสงวนตัว	56 คน	28.00
กตัญญูรู้คุณ	36 คน	18.00
ต่อต้านทุจริต 'คอรัปชั่น'	18 คน	9.00
ต่อต้านยาเสพติด	39 คน	19.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 5 พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 28.00) ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการรักษาวลสงวนตัว รองลงมา (ร้อยละ 25.50) คือเรื่องความซื่อสัตย์ เสียสละ และความรับผิดชอบ และเรื่องที่ได้รับการอบรมน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.00) คือเรื่องการต่อต้านทุจริตคอรัปชั่นในชุมชน

ตารางที่ 6 : ความคิดเห็นที่ว่าความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ จะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากที่สุด	77	38.50
มาก	56	28.00
ปานกลาง	27	13.50
น้อย	24	12.00
น้อยที่สุด	16	8.00
รวม	200	100

ตารางที่ 6 แสดงถึงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน ว่าความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 38.50) เห็นว่าความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด รองลงมา (ร้อยละ 28.00) เห็นว่าความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้มาก และมีส่วนน้อย (ร้อยละ 8.00) ที่เห็นว่าการรู้ความเข้าใจที่ได้รับจะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อยที่สุด

ตารางที่ 7 : เรื่องที่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนให้ความสำคัญสำหรับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

เรื่อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ ความรับผิดชอบ	40	20.00
ความกตัญญูรู้คุณ เชื่อฟังคำสั่งสอน ห่างไกลยาเสพติด	110	55.00
เยาวชนเป็นความหวังของครอบครัวและสังคม	24	12.00
ความมีระเบียบวินัย	16	8.00
รักนวลสงวนตัว	10	5.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 7 พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.00) ให้ความสำคัญต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องความกตัญญูรู้คุณบุพการีและผู้มีพระคุณ เชื่อฟังคำสั่งสอน ห่างไกลยาเสพติด รองลงมา (ร้อยละ 20.00) คือ เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ และมีความรับผิดชอบ และเรื่องที่เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญน้อยที่สุด (ร้อยละ 5) คือ เรื่อง การรักนวลสงวนตัว

ตารางที่ 8 : ปัญหาของเด็กและเยาวชนในระบบโรงเรียน

ปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กินเหล้าติดยา	20	10.00
เล่นการพนัน	25	12.50
ทะเลาะวิวาท	15	7.50
ยกพวกตีกันนอกเวลาเรียน	10	5.00
ไม่ไปเรียนหนังสือ เรียนไม่จบ	45	22.50
ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความซื่อสัตย์	28	14.00
ติดเกมส์	42	21.00
ไม่มีทุนการศึกษา	15	7.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 8 เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง ถึงปัญหาของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนพบว่า ปัญหาที่มากที่สุด (ร้อยละ 22.50) คือปัญหาเด็กไม่ไปเรียนหนังสือและ/หรือเรียนไม่จบ ปัญหารองลงมา (ร้อยละ 21.00) คือ ปัญหาเด็กติดเกมส์ ส่วนปัญหาที่มีน้อยที่สุด (ร้อยละ 5) คือปัญหาการยกพวกตีกันนอกเวลาเรียน

ต่อประเด็นการจะแก้ปัญหาเหล่านี้ในโรงเรียน ได้รับคำตอบในคำถามกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามปลายเปิด พบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าประเด็นเรื่องติดเหล้าติดยา ควรห้ามไม่ให้มีการขายเหล้าใกล้โรงเรียน หรือให้ติดตามตรวจสอบการนำยาเสพติดมาจำหน่ายในโรงเรียน ให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานการศึกษาเขต ตำรวจ สารวัตรนักเรียนเข้ามาช่วยเหลือบ้าง ส่งเสริมให้เล่นกีฬา อบรมตักเตือนให้ความรู้ ปลุกฝังให้มีนิสัยรักการเรียน จัดอบรมคุณธรรม ให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการต่อต้านยาเสพติด ไม่จำหน่ายสุรา บุหรี่ให้เยาวชน ช่วยกันสอดส่อง ดูแลสร้างกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการอบรม ให้ครอบครัวเอาใจใส่ให้ความอบอุ่นและอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อให้มีงานทำ อนุญาตให้มาเล่นกีฬา ส่งเสริมให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษา ปรึกษาผู้ใหญ่บ้านและผู้ปกครองรับรู้ในพฤติกรรมที่ลูกหลานกระทำ ให้หันหน้าเข้าหากันรับฟังความคิดเห็น อยากร้องทุกข์หรือโรงเรียนจัดกิจกรรมเข้าวัดฟังธรรม อบรมสั่งสอน ควรมีการอบรมในแต่ละครอบครัว โดยนำธรรมะแทรกเข้าด้วย ให้แจ้งตำรวจกรณียาเสพติด ให้ตั้งสมาคมคุ้มครองและดูแลเด็ก

ประจำโรงเรียน ให้นักเรียนทำสมาธิ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจกันและสามัคคีกัน ควรจัดอบรมให้วัยรุ่นรู้และเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด

สำหรับหน่วยงานที่ควรเข้ามาแก้ปัญหาเหล่านี้ พบว่า เด็กและเยาวชนเสนอว่ามีหลายหน่วยงาน/ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการจัดหางาน เทศบาล สถานบำบัดผู้ติดยาเสพติด อนามัย รัฐบาล พ่อแม่ ชุมชน ตัวเราเอง โรงพยาบาล จังหวัด อบต. คณะกรรมการหมู่บ้าน สำนักงานพัฒนาชุมชน สถานีตำรวจ โรงเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ คนในหมู่บ้าน ครอบครัว ครู ร้านค้า อปพร. กระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนองค์กร/หน่วยงานที่ให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ วัด โรงเรียน อบจ. อบต. สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอ กรรมการหมู่บ้าน เทศบาล จังหวัด ขอนแก่น ธนาคารออมสิน คนในครอบครัว ชาวบ้าน ศูนย์อนามัย

นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังมีความคิดเห็นว่าหากเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านไม่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจะเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้านอีกมาก เช่น ปัญหายาเสพติด เด็กติดเกมส์ เกิดเด็กอกตัญญู ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ เด็กล้าส่อนทางเพศ ติดการพนัน ติดเหล้า บุหรี่ ภัยสุขภาพ ยาบ้า เด็กแว่น

สำหรับข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่

1. ควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความอดทน ตั้งใจและขยันเรียนให้เด็กได้ค้นคว้าด้วยตนเองและศึกษาหาความรู้นอกสถานที่ เด็กควรเอาใจใส่ตัวเองให้มาก และรู้จักคบเพื่อน
2. ควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน มีมารยาทกับผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ขณะเดียวกัน พ่อแม่ควรใช้เวลาและเข้าใจ/เอาใจใส่ลูกให้มากขึ้น ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำปรึกษาที่ดี/ถูกต้อง อบรมสั่งสอน และให้กำลังใจแก่เด็ก/เยาวชนอย่างใกล้ชิด
3. ควรปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่และไม่คิดจะลงทำผิด ให้รู้จักกตัญญูรู้คุณ
4. ควรปลูกให้เด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกที่จะเป็นคนดีของสังคม ผู้ใหญ่ควรมีการตักเตือนและบอกเล่าเกี่ยวกับคุณธรรม หมู่บ้าน/ครอบครัวควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ทำกิจกรรมในยามว่างให้เกิดประโยชน์ เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรม/งานต่างๆ ในหมู่บ้าน ส่งเสริมให้เด็กหันมาออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬาเพื่อสร้างความสามัคคีและให้ห่างไกลยาเสพติด การพนัน การติดเกมส์
5. ควรมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้และระณรงค์ให้เด็กเยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรม

6. ควรมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังและฝึกฝนให้เด็ก/เยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรมมากขึ้น เช่น

- โรงเรียนแต่ละแห่งควรจัดทำค่ายคุณธรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างลึกซึ้ง รู้ทันโลกและภัยต่าง ๆ
- วัดหรือโรงเรียนมีการจัดอบรม/นิทรรศการที่สื่อถึงการมีคุณธรรม จริยธรรมอันเป็นการปลูกฝังให้เด็ก/เยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรมในตนเอง
- แต่ละชุมชน/หมู่บ้านควรจัดการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ใน กลุ่มเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น
- โรงเรียน/วัด ควรจัดค่ายพุทธธรรมเพื่ออบรมธรรมะและฝึกการนั่งสมาธิให้เด็กนักเรียน
- กิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ควรทำให้เป็นเรื่องสนุก/ น่าสนใจ

7. ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนร่วมกันยึดหลักธรรมและปฏิบัติตนให้เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่ดี

ในประเด็นการสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน พบว่า

1. ในด้านที่มีปัญหา ได้แก่

- เด็กไม่ค่อยมีการศึกษา บางส่วนไม่ชอบเรียนหนังสือ เกเรไม่เข้าเรียน โทกพอแม่บ่อย ๆ ว่าไปทำรายงาน ซึ่งส่วนมากเรียนไม่จบ และไม่มีการทำ
- ไม่ถือว่าดีเท่าไรนัก บางคนติดยา ดื่มเหล้า ติดเกมส์ ติดบุหรี
- ขาดความรับผิดชอบต่อชีวิตตนเอง ไม่รู้จักคิดก่อนทำ เป็นหนุ่มเป็นสาวมากกว่าอายุจริง ไม่รักนวลสงวนตัว เทียวกลางคืนบ่อย ไม่อยู่ในกฎระเบียบของผู้ปกครอง ไม่เชื่อฟังพ่อแม่
- เยาวชนในหมู่บ้านเปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก เพราะมีสิ่งต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ไปจากเดิม ทำให้เด็กและเยาวชนสนใจ อยากรู้ อยากลอง โดยไม่รู้ถึงผลที่ตามมา ขณะเดียวกัน เด็ก/เยาวชนมักจะทำตามเพื่อน ผู้ปกครองไม่อบรม ตามใจ เข้าข้างลูกหลานเกินกว่าที่ควร ไม่มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ทำให้เด็ก/เยาวชน ไม่เข้าใจถึงความผิดชอบชั่วดี และขาดคุณธรรม จริยธรรมในที่สุด
- เด็ก/เยาวชน ขาดความอบอุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่เป็นบ้านจัดสรร ไม่ค่อยมีคนอยู่บ้านเพราะพ่อแม่ออกไปทำงานแต่เช้า กว่าที่จะกลับก็ค่ำมืด ทำให้เด็ก/

เยาวชน ไม่ค่อยได้เจอหรือใช้เวลาอยู่กับพ่อแม่มากนัก ส่งผลให้เด็กส่วนใหญ่ติดเพื่อน เสี่ยงต่อการคบเพื่อนไม่ดี มีการรวมกลุ่มกันสร้างความรำคาญให้คนอื่น และชอบทะเลาะวิวาทโดยเฉพาะในงาน/กิจกรรมชุมชน

2. ในด้านที่ดี ได้แก่

- เด็ก/เยาวชนชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เริ่มหันมาเล่นกีฬากันมากขึ้น ไม่มั่วสุมกันเสพยาเสพติด
- เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยงานพ่อแม่ ตั้งใจเรียน
- เด็ก/เยาวชนบางส่วน ทำตัวดีมีประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม และไม่ก่อความเดือดร้อนให้ใคร
- เด็ก/เยาวชนส่วนใหญ่มีคุณธรรม จริยธรรม

3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่

- เด็ก/เยาวชนควรเข้าใจโครงการที่เทศบาล/อบต.จัดเพื่อที่จะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการต่างๆ
- ต้องการให้มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม แก่เด็ก/เยาวชน อย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง เพื่อให้เด็กเยาวชน มีจิตสำนึกและปฏิบัติตน อย่างเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม

สำหรับสภาพชุมชน/หมู่บ้านนั้น เด็ก/เยาวชนในระบบโรงเรียนเห็นว่าหมู่บ้านและคนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีการพัฒนามากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีการทะเลาะวิวาท แต่ไม่มากนัก บางคน/บางกลุ่มในหมู่บ้านมีความไม่เข้าใจและขัดแย้งกันในบางเรื่อง และมีการเสนอให้ชุมชน/หมู่บ้านพัฒนาในเรื่องสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสะอาดเรียบร้อยของชุมชน/หมู่บ้าน

ส่วนในประเด็นคำถามที่ว่าอยากเห็นเด็กและเยาวชนเป็นอย่างนั้น พบว่า มีความคิดเห็นหลากหลายดังนี้

- ทุกหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือเรื่องนี้
- อยากให้เยาวชนได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่อง/สม่ำเสมอ
- อยากให้หมู่บ้านสงบ เพราะทุกวันนี้มีแต่เด็กสก็อยและเด็กแว้น เสี่ยงดังมาก
- อยากให้เด็กพูดตรงๆ กับผู้ใหญ่
- รู้จักคิด พิจารณาตนเอง และโทษของสิ่งต่างๆ จากสิ่งเร้า
- อยากให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหาให้มากขึ้น

- อยากให้เยาวชนในหมู่บ้านเล็กยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เกมส์ สุรา จะดีมากๆ
- ก่อนจะทำอะไร ควรคิดถึงสิ่งที่จะตามมา
- ควรรักษาวลสงวนตัว ไม่เที่ยวกลางคืน ไม่ก้าวร้าว เกเร
- อยากให้เยาวชนไม่หันไปพึ่งยาเสพติด ห่างไกลยาเสพติด และอยากให้พวกที่ติดยาเสพติดเลิกเสพได้
- อยากให้ทุกคนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์หันมาเล่นกีฬา ช่วยงานพ่อแม่
- อยากให้เยาวชนในหมู่บ้านได้เรียนหนังสือจนจบให้มีงานทำไม่ต้องลำบากในวันข้างหน้า
- อยากให้เป็นคนดี นิสัยรักและเคารพพ่อแม่และผู้ที่อยู่ไกลกว่า ตั้งใจเรียน เป็นคนดีของสังคม เมื่อจบแล้วกลับมาพัฒนาบ้านเกิด
- อยากให้คนในชุมชนสามัคคีกัน
- มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มากกว่านี้
- อยากให้เยาวชนมีความรู้ซึ่งความรู้จะทำให้เขาเข้าใจชีวิต
- มีการปรับปรุงชุมชนให้น่าอยู่ เลิกขายเหล้า บุหรี่
- อยากให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีความกตัญญู รู้คุณ สามารถเป็นผู้นำที่ดี
- ให้มีรายได้เสริมด้านต่างๆ และห่างไกลยาเสพติด
- อยากให้ล้างยาเสพติดให้หมดไปจากพวกเด็กและเยาวชน มีสภาพแวดล้อมปราศจากสิ่งเสพติด มีสุขภาพแข็งแรงจิตใจสดชื่น
- อยากให้เยาวชนทุกคนมีครอบครัวที่อบอุ่น ผู้ปกครองดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด

จากคำถามที่ว่า การมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มสตรีแม่บ้าน ผู้อาวุโส เด็กและเยาวชน วัดและโรงเรียน ควรเข้ามาร่วมกันมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนในชุมชน ท่านมีความเห็นอย่างไรนั้น พบว่า มีผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุดร้อยละ 45 (จำนวน 90 คน) เห็นด้วยมากร้อยละ 35 (จำนวน 70 คน) เห็นด้วยปานกลางร้อยละ 17 (จำนวน 34 คน) และเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 3 (จำนวน 6 คน)

ในประเด็นความคิดเห็นว่าการจะให้เด็กและเยาวชน เป็นคนดี มีศีลธรรม มีคุณธรรม ควรดำเนินการอย่างไร พบว่า มีความคิดเห็นที่หลากหลายได้แก่

- คอยบอกคอยเตือนว่าสิ่งนั้นดี สิ่งนั้นไม่ดี
- อบรมสั่งสอนเด็ก

- ปลุกฝังสิ่งดี ๆ ตั้งแต่เยาว์วัย
- ให้ความรู้
- พ่อแม่ต้องช่วยอบรมสั่งสอน และดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด
- ตั้งใจเรียน เป็นคนดี ขยันหมั่นเพียร
- ให้เข้าวัดฟังธรรมปฏิบัติธรรม หรือ ทำกิจกรรมที่ทางวัดจัดขึ้น
- เริ่มที่ตัวของเยาวชนเอง ถ้าตัวของเขาเองยังไม่เห็นคุณค่าตัวเองแล้วใครจะเห็นคุณค่าของเขา ปฏิบัติตัวเป็นคนดีอยู่เสมอ ไม่นอกกลุ่มนอกทาง รู้ที่จะคิด รู้ที่จะทำ
- ผู้ใหญ่หรือคนในชุมชนอยากให้เยาวชนเป็นคนดีและให้ผู้ใหญ่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี
- มีหน่วยงานมาให้ความรู้
- ต้องมีความซื่อสัตย์ กตัญญู มีจิตสำนึกที่ดี
- พ่อแม่ ครู อาจารย์ ช่วยกันสอดส่องถามไถ่ปัญหา
- เริ่มจากบิดามารดาและคนในชุมชนสอนให้เยาวชนรู้ทันภัยต่างๆ
- ต้องเริ่มที่ครอบครัวส่วนใหญ่ ถ้ารากฐานของครอบครัวดี เยาวชนที่ออกมาจากครอบครัวก็จะดีตามไปด้วย
- ต้องมีจิตสำนึกที่ดี มองโลกในแง่ดี ใจกว้าง
- สอนในเรื่องที่เขาไม่รู้ ถ้าเขาทำผิดก็ต้องบอกไม่ใช่ปล่อยเลยตามเลย โดยให้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น
- ควรจัดอบรมและสอนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบในหมู่บ้านและโรงเรียน
- มีความเสียสละ มีน้ำใจ
- ควรปลุกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักรักกัน มีคุณธรรม จริยธรรม ตั้งแต่เด็ก
- จะต้องปลุกฝังคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่เด็กจนโตอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ติดเป็นนิสัยและเคยชิน
- มีการฝึกอบรมธรรมะจากหน่วยงานต่างๆ
- ควรให้เยาวชนทำกิจกรรมที่ดี ห่างไกลอบายมุข
- จัดตั้งชมรมศีลธรรม จริยธรรม ชวนเยาวชนเข้าวัด
- ให้คนเรารู้เรื่องที่ดีๆ หรือให้ทุกคนในหมู่บ้านไปฟัง อบรมแล้วนำการอบรมไปใช้ในชีวิตประจำวันให้ตัวเราเป็นคนดี

- ปลุกฝังให้เยาวชนตระหนักรับรู้และเข้าใจในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้
- อยากให้มีการแข่งขันกีฬาต่างๆ ในชุมชน
- ครอบครัวให้ความรัก ความอบอุ่น อบรมปมนิสัยให้รู้จักให้อภัย เป็นคนดี ในขณะที่ยังเด็ก เพื่อให้อยู่ในจิตใต้สำนึก และต้องทำความเข้าใจกับเด็กให้มากขึ้นต้องเข้าใจเยาวชนว่ามีความคิดเรื่องใดเป็นอย่างไร ถึงจะรู้จักแก้ไข และโน้มน้าวจิตใจได้
- ให้มีการจัดอบรมและการฝึกสมาธิในการทำสิ่งต่างๆ ให้มีความรู้และสติ
- พัฒนา ส่งเสริมบุคคลอย่างทั่วถึง
- แต่ละคนเคารพสิทธิซึ่งกันและกันไม่ให้มีการบังคับกันมากเกินไปและควรให้เข้าวัดทุกปี เพื่อฝึกจิตใจ เพราะทุกคนมีขอบเขตของตนเอง
- ฝึกอบรมให้เยาวชนเข้าใจว่าการมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความสำคัญอย่างไร
- ต้องมีความซื่อสัตย์ ห่างไกลยาเสพติด รักนวลสงวนตัว
- ผู้ใหญ่ควรตักเตือนและสอนอยู่เสมอ ทำให้เขารู้ถึงเหตุของการกระทำและผลของการกระทำสิ่งนั้น

ในด้านความคิดเห็นว่าการหล่อหลอม ชัดเกล้า บ่มเพาะ ปลุกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม จะทำให้ใครเห็นใครชอบใครรักนั้น มีผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 52.5 (จำนวน 105 คน) เห็นด้วยมาก ร้อยละ 35 (จำนวน 70 คน) เห็นด้วยปานกลางร้อยละ 11.5 (จำนวน 23 คน) และเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 1 (จำนวน 2 คน)

นอกจากนั้นผู้ตอบ แบบสอบถามมีข้อเสนอแนะในการปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียน ได้แก่

- ควรให้มีการศึกษารรณะและปฏิบัติธรรม หรือ อบรมที่ศูนย์อบรมต่าง ๆ เช่น ศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดเวฬุวัน ให้โรงเรียนพาเข้าโครงการหรือเข้าค่ายคุณธรรม จริยธรรมจากหลายๆ ชุมชน เพื่อให้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในตัว และยึดหลักธรรมไปใช้ในชีวิตรประจำวัน
- ควรมีการฝึกอบรม ดูแล และให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง ทั้งในด้านพฤติกรรม อารมณ์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร และบำเพ็ญประโยชน์สำหรับสาธารณะ

- ควรมีการฝึกสมาธิเพื่อให้มีสติคิดให้รอบคอบในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกต้องสำหรับตนเองและผู้อื่น อีกทั้งตระหนักถึงผลที่จะตามมาจากการกระทำนั้น ๆ
- ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ เชื้อพืงพ่อแม่ ครูอาจารย์ และเรียนรู้จากบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว
- ควรมีการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

สำหรับข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในกลุ่มเยาวชนที่ทำงานแล้ว

ได้แก่

- ควรหาเวลาว่างเข้าวัดบ้าง โดยเฉพาะวันสำคัญทางศาสนา หรือหาเวลาว่างในการศึกษาธรรมะ
- อาจให้วัดเข้ามามีบทบาทในการจัดอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นประจำเพื่อให้เยาวชนดำเนินชีวิต อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม
- ควรจัดอบรมแนะแนวทางในเรื่องต่าง ๆ เช่น ควรพิจารณาใช้เหตุผลในการกระทำสิ่งต่าง ๆ แนะนำผู้อื่นให้เห็นถึงสิ่งที่ทำไปแล้วว่าดีอย่างไร ไม่ดีอย่างไร ปฏิบัติตามพื้นฐานของการเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความซื่อสัตย์ เสียสละ ตรงต่อเวลา และหน้าที่ของตน รักครอบครัว กตัญญูรู้คุณ
- ควรมีการฝึกฝนด้านจิตใจเพื่อขัดเกลา บ่มนิสัยให้รู้ถึงคุณงามความดีต่าง ๆ
- ควรจัดกิจกรรมยามว่าง เช่น ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ออกกำลังกายเพื่อให้เยาวชนไม่ไปหลงทำผิดคุณธรรม จริยธรรม และห่างไกลยาเสพติด

สำหรับการสอบถามความคิดเห็นถึงการฝึกอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยการศึกษาดูงานและ/หรือ การให้วัด พระสงฆ์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวนั้นพบว่า ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด ร้อยละ 41.50 (จำนวน 83 คน) เห็นด้วยมาก ร้อยละ 31.50 (จำนวน 63 คน) เห็นด้วยปานกลาง ร้อยละ 26 (จำนวน 52 คน) และเห็นด้วยน้อย ร้อยละ 1 (จำนวน 2 คน)

ส่วนประเด็นความคิดเห็นที่ว่าต้องการเห็นเยาวชนในอนาคตเป็นอย่างไรนั้น พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่ต้องการให้เยาวชนอนาคต

- เป็นคนดีมีศีลธรรม มีคุณธรรม เป็นคนกตัญญู
- มีจิตใจและการเรียนที่สูง

- ทำตัวมีประโยชน์
- มีความเป็นตัวของตัวเอง
- ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- เป็นคนดีมีวินัยตั้งใจเรียนมีความซื่อสัตย์
- มีความอบอุ่น
- เป็นคนดีมีความอ่อนน้อมถ่อมตนและเป็นคนมีวินัย ตรงต่อเวลาไม่ทำให้พ่อแม่เดือดร้อนทั้งกายและใจ
- มีอนาคตที่ดี มีงานทำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี
- มีคุณธรรม จริยธรรม คู่ความรู้ ความสามารถ เพียงพอ
- มีระเบียบ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กตัญญูรู้คุณดูแลพ่อแม่และเป็นคนดีของพ่อแม่ ทำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติ
- มีจิตสำนึกดีงาม
- ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม
- มีอนาคตสดใสไม่ทำร้ายชาติและสามัคคีกันเพื่อให้ชาติสงบ
- เป็นคนที่เข้มแข็งไม่ยุ่งกับยาเสพติดหรือสิ่งชั่วร้าย
- เป็นคนรู้จักให้อภัย มองโลกในแง่ดี
- มีอนาคตที่ดี มีหน้าที่การงานทำที่ดี
- เป็นอะไรก็ได้ที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ไม่สร้างความวุ่นวายแก่ชาติ บ้านเมือง ประเทศจะอยู่ได้อย่างสงบไม่ระแวงว่าใครจะมาทำร้าย
- พุดจาเพราะ ไม่ก้าวร้าว ให้ความสำคัญกับครอบครัว
- ไม่กินเหล้า สูบบุหรี่ ไม่เกเร ไม่มีเรื่องทะเลาะวิวาท รักนวลสงวนตัว
- เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต
- เคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ อยู่ในกฎระเบียบวินัย ใฝ่เรียน
- อยากให้ประเทศมีความก้าวหน้า เชื่อฟังผู้ใหญ่
- มีความรู้คู่ความดี เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนรุ่นต่อไปเป็นที่พึ่งของสังคมและนำพาประเทศให้เจริญ
- ไม่ใช้ความรุนแรง เข้าแก้ไขปัญหา
- ห่างไกลจากยาเสพติดและมีคุณธรรม จริยธรรม
- มีอนาคตกว้างไกล สดใส เป็นที่นับหน้าถือตาของผู้คนในสังคม

- เป็นผู้นำของชาติ เป็นคนเก่ง ฉลาด ซื่อสัตย์ มีความมั่นใจ เสียสละ

จากการสอบถามในประเด็นการฝึกอบรมสมาธิจิตในวัดของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียนนั้น พบว่ามีผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมดังกล่าวถึงร้อยละ 75.5 (จำนวน 151 คน) และไม่เคยเข้ารับการอบรมเพียงร้อยละ 24.5 (จำนวน 49 คน) สำหรับสถานที่ฝึกอบรม หน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุน งบประมาณ จำนวนวัน และหลักสูตรที่เข้ารับการอบรม ปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้าร่วมการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
สว่างเนินเพียง	บ้านไผ่	ขอนแก่น	อบต.	ไม่ทราบ	4	คุณธรรม จริยธรรม	2
สว่างเนินเพียง	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	-	ทำจิตใจให้สงบ	1
มธิบวิศยาราม	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	จริยธรรม	1
โพธิ์ชัย	กุตุรง	มหาสารคาม	อบต.	ไม่ทราบ	3	ฝึกสมาธิ กตัญญู รู้คุณ	3
อัมพวัน	กุตุรง	มหาสารคาม	อบต.	ไม่ทราบ	5	การใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า	1
สามัคคี	บ้านไผ่	ขอนแก่น	อบต.	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
อัมพวันวิทยาราม	กุตุรง	อุดรธานี	โรงเรียน	ไม่ทราบ	3	จิตใจสงบ ปลอดภัย	1
แสงอรุณ	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	2	ความมีระเบียบ วินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ	1
แสงอรุณ	เมือง	ขอนแก่น	พระ	250	2	ความกตัญญูต่อบิดา มารดา ความกตัญญูการฝึกสมาธิ	3
วัดสวาท	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	1	คุณธรรม จริยธรรม	2
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	1	คุณธรรม จริยธรรม ความกตัญญู การทำใจให้สงบ การมีสติในการใช้ชีวิต	5

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้ารับการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	ไม่ทราบ	1	การทำสมาธิ ความกตัญญู การสงฆ์จิตใจ	3
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	1	คุณธรรม จริยธรรม	2
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	1	คุณธรรม จริยธรรม	1
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	คุณธรรม จริยธรรม	2
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	การทำจิตใจให้แจ่มใส วัชรเรื่องพระธรรมมากขึ้น ได้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตน ความกตัญญู บาป บุญ	3
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	ไม่ทราบ	2	คุณธรรม จริยธรรม	1
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	วัด/โรงเรียน	ไม่ทราบ	2	คุณธรรม จริยธรรม ความกตัญญู	1
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม คุณธรรม ความอดทน มีสติ กตัญญูต่อบิดา มารดา และการทำสมาธิ การฝึก สมาธิ	5
ป่าคุ้มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	1

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้ารับการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
ป่าคุ่มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม ความกตัญญู ศีลธรรม และ จริยธรรม, การฝึกสมาธิความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบการทำความดีจิตใจบริสุทธิ์	8
ป่าคุ่มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	กระทรวงวัฒนธรรม	50,000	3	ดำเนินชีวิตแบบมีคุณธรรม	1
ป่าคุ่มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	องค์การสวนทองถิ่น	5,000	4	กตัญญูรู้คุณ ความซื่อสัตย์ เสียสละ	1
ป่าคุ่มจัดสรร	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียน	-	5	ความกตัญญู	1
โพธิ์ชัย	กุฉินารายณ์	มหาสารคาม	อบต.	-	2	ความซื่อสัตย์ กตัญญูรู้คุณ	1
จำไม่ได้	บ้านไผ่	ขอนแก่น	อบต.	ไม่ทราบ	2	คุณธรรม จริยธรรม	1
ศรีหงษ์ทอง	เปือยน้อย	ขอนแก่น	สนง.พัฒนาชุมชน	ไม่ทราบ	3	สมาธิ ความมีเมตตา การปล่อยวาง	1
อัมพวัน	เปือยน้อย	ขอนแก่น	อบต.	ไม่ทราบ	1	พระพุทธศาสนา	1
หลวงปู่โกล	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	คุณธรรม จริยธรรม	1

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้าร่วมการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
หลวงปู่ดิลก	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	จริยธรรม ธรรมมะ การทำสมาธิ ความกตัญญู	4
หลวงปู่ดิลก	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	2	ความกตัญญู รู้คุณ	1
หลวงปู่ดิลก	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	1	การทำสมาธิ ความกตัญญู	2
หลวงปู่ดิลก	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	ไม่ทราบ	2-3	การทำสมาธิ บำเพ็ญประโยชน์ คุณธรรม จริยธรรม	2
หลวงปู่ดิลก	บ้านไผ่	ขอนแก่น	เทศบาล	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม ความอดทน เรื่องแม่	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2-3	คุณธรรม จริยธรรม	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	1	ในเรื่องการนั่งสมาธิ	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	-	ด้านการฝึกสมาธิ	5
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	4	นั่งสมาธิ	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	กตัญญู รู้คุณ คีล 5 ข้อ ความซื่อสัตย์ คุณธรรม จริยธรรม ได้นั่งสมาธิฝึกจิตใจให้ขยัน ละเว้นการฆ่าสัตว์และโทษของยาเสพติด ความรับผิดชอบ	14

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้าร่วมการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	3	การฝึกสมาธิ กติบัญญัติ คุณคน การเดินจงกรม เรื่องการรู้คุณค่าคน ความกตัญญู การกตัญญูรู้คุณ การทำให้สงขมมีสมาธิ	9
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	จังหวัด	100,000	3	ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	ไม่ทราบ	3	จริยธรรม คุณธรรม การฝึกสมาธิ ความเมตตา กรุณา ความกตัญญู รู้คุณข้อคิดธรรมะต่างๆ ธรรมะ ยึดหลักธรรมะ และปฏิบัติธรรม	11
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	สพท.	ไม่ทราบ	3	โทษยาเสพติด บาปกรรม	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	50 ต่อคน	3	สมาธิ, คุณธรรม จริยธรรม	4
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	2
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงพยาบาล ขอนแก่น	30,000	3	การฝึกสมาธิ การกระทำสิ่งใดต้องมีสติ	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	ไม่ทราบ	4	การมีคุณธรรม จริยธรรมต่างๆ	1

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้ารับการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	4-5	บาป บุญ คุณ โทษ	2
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	5	จริยธรรมของการเป็นมนุษย์ การป้องกันและเข้าใจสิ่งต่างๆ มากมาย	3
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียนบ้านไผ่	ไม่ทราบ	5	ธรรมะ	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	350 ต่อคน	5	ความกตัญญู บุญ บาป	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	20,000	5	ความกตัญญู รู้คุณ และบาปบุญ	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	10,000	7	คุณธรรม	1
สุขาวดี	สูงเนิน	นครราชสีมา	อบต.	ไม่ทราบ	2	การกตัญญูต่อบิดา มารดา เป็นต้น	1
สว่างน้ำใส	โนนศิลา	ขอนแก่น	พระภิกษุสงฆ์	ไม่ทราบ	-	คุณธรรม การมีสมาธิ	1
สว่างน้ำใส	โนนศิลา	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	3	ความเป็นมาของพุทธประวัติ	1
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	เมือง	ขอนแก่น	ภาครัฐบาล	ไม่ทราบ	2-3	การรักษาศีล ศาสนา พระมหากษัตริย์	1
-	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	เรื่องจิตสมาธิ และพุทธศาสนา	2
มหาเมฆา	เมือง	ขอนแก่น	อบต.	200,000	5	การมีสมาธิ สติ และมีความกตัญญูรู้คุณ	1

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้ารับการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
พระธรรมกาย	เมือง	ปทุมธานี	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	1	ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ มีระเบียบ คุณธรรม จริยธรรม	2
พระธรรมกาย	เมือง	ปทุมธานี	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	คุณธรรม จริยธรรม	1
-	-	-	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	1
สว่างบ้านทุ่งมน	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	1	คุณธรรม จริยธรรม	1
ศรีบุญเรือง	บ้านไผ่	ขอนแก่น	เทศบาล	30,000	2	คุณธรรม จริยธรรม	1
ศรีบุญเรือง	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2	คุณธรรม จริยธรรม	1
ศรีบุญเรือง	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงพยาบาล บ้านไผ่	ไม่ทราบ	2	การดำเนินชีวิตในชีวิตร่วม เรื่องการมีคุณธรรม จริยธรรม ต่อตนเอง	2
ศรีบุญเรือง	บ้านแก่ง	ขอนแก่น	อบต., สส., สจ.	ไม่ทราบ	3	ความรู้ในเรื่องสารเสพติด	1
สะอาดโนนงาม	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3 วัน 2 คืน	ได้ทำจิตใจให้สงบ และเรียนรู้เรื่อง หลักธรรม	1
วัดป่าวิเวกภูนางคำ	ชนบท	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	3	การรู้คุณคน และซื่อสัตย์	1

ตารางที่ 9 : รายละเอียดการเข้ารับการฝึกอบรมในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบโรงเรียน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงานที่สนับสนุน	งบประมาณ	วัน	หลักสูตรอบรม	จำนวนผู้เข้ารับการอบรม (คน)
หนองสูง	บ้านไผ่	ขอนแก่น	อบต.	15,000	15	เกี่ยวกับธรรมะ	1
สว่างโพธิ์ชัย	โนนศิลา	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	1	เรื่องบาปกรรม และความดีความชั่ว	1
วัดมณีนิมิตวิทยาราม	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	5	การมีคุณธรรม	1

จากผลการศึกษาวิจัยโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า กิจกรรมการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชนมีมากมายหลายรูปแบบ ทั้งในการพัฒนาระบบการศึกษา การสร้าง ลักษณะที่พึงประสงค์ และคุณลักษณะของคนไทยที่สมควรปลูกฝังให้ถึงพร้อมในสถานการณื ปัจจุบัน การจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม การร่วมคิดร่วมทำของ บุคลากรทุกฝ่าย การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การติดตามและประเมินผลมีเนื้อหาที่สำคัญ คือ ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ในเรื่องความดี/ความชั่ว พระคุณ หน้าที่ ระเบียบวินัย การพัฒนาตน ความเป็นไทย การสร้างและพัฒนาสีงแวดล้อมในความเชื่อ ความนับถือทางศาสนา วัฒนธรรม ความรู้เหล่านี้ฝึกพฤติกรรมทางกายได้ โดยปลูกฝังความมีสัจจะ มีน้ำใจ กตัญญู ทำหน้าที่ มี ระเบียบวินัย ฝึกฝนสม่ำเสมอ เรียนรู้จากข้อผิดพลาดข้อบกพร่อง ฟังตนเอง ปฏิบัติตามพระธรรม คำสอน รัก/ภาคภูมิใจ มุ่งมั่น เชื่อฟัง มีเหตุผล มีสำนึกขณะจะกระทำอย่างรอบคอบ รูปแบบการ ปลูกฝังที่สำคัญยิ่งในโรงเรียน หรือสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้เห็น ได้รับรู้ ปฏิบัติ กิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมนั้น ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดผลโดยตรงต่อจิตใจนักเรียน ให้นักเรียนได้ ใกล้ชิด ได้เห็นแบบอย่างการปฏิบัติที่ดีงามและได้ลงมือปฏิบัติจริง ย่อมเกิดประโยชน์มากขึ้น การ จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม โดยตรงสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. การที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนได้รับประสบการณ์ ใหม่ ได้อยู่ใน สิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง หรือเสมอๆ นักเรียนจะได้เรียนรู้ โดยการซึมซับสิ่งที่ดี งาม ได้เลียนแบบทำตามจนกลายเป็นพฤติกรรมของนักเรียนเอง ซึ่งการจัดบรรยากาศ สิ่งเร้าให้ ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์ จนเกิดประสบการณ์ ชั่วๆ ประจักษ์ ผลชัดเจน จนซึมซาบ ลึกซึ้งลงสู่ จิตสำนึก จะทำให้มีความรู้สึก จดจำ รู้คิดที่ยั่งยืน คงทน และแสดงออกในทางสร้างสรรค์
2. นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ได้ฝึกฝนสัมผัสเกิดประสบการณ์ตรง อันเป็นประสบการณ์ที่ดีงาม ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เป็นการเรียนรู้จากการกระทำ ของนักเรียนเอง ย่อมเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการบอก การสอน ในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว
3. การที่นักเรียนได้ปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ ไม่ว่าจะโรงเรียนจะจัดเอง หรือพานักเรียนไปร่วมพิธี เข้าวัดปฏิบัติธรรม ย่อมเป็นกิจกรรมที่มีความหมายต่อชีวิตของนักเรียน ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง
4. การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ไม่ว่าจะจัดในโรงเรียน หรือร่วมกับ ชุมชน ทุกครั้งจะมีครูเป็นกัลยาณมิตร หรือพระสงฆ์ หรือเชียววิทยากรที่ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นผู้ชี้แนะ เป็นตัวอย่างอยู่ด้วย นักเรียนจะได้เห็นแบบอย่าง ได้ฟัง ได้สนทนากับคนดี หรือจะเรียกว่าบัณฑิต ตามความหมายทางพุทธศาสนา การได้คบหาเสวนา เข้าใกล้บัณฑิตย่อม เป็นมงคลแก่นักเรียนเอง ช่วยโน้มน้าวจิตใจให้ใฝ่ดี ใฝ่คุณธรรม

5. เมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมจิตใจและจริยธรรม นักเรียนจะได้เห็นคุณค่าของการทำความดี เพราะเมื่อได้เห็น ได้ฟัง ได้รู้ ได้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ นักเรียนจะได้รับความสุข ความสบายใจ ได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสุขใจ เป็นความดีที่สังคมยอมรับ นักเรียนจะพอใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ อีก เป็นการเห็นคุณค่าของความดีงาม นั่นคือ เกิดปัญญาอันเป็นปัจจัยภายในของการเกิดคุณธรรม จริยธรรม อันลึกซึ้ง

รูปแบบที่ค้นพบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน โดยตรงนั้น ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาค่านิยม ลักษณะนิสัย วิธีคิดของนักเรียนไปสู่การมีคุณธรรม จริยธรรม จนถึงการปฏิบัติตนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีกิจกรรมที่ได้พบเห็นการศึกษาวิจัยของทั้งสองโรงเรียน ดังนี้

การจัดทำแบบประเมินพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน อาทิ การมีเมตตา มีความเอื้อเฟื้อ อารมณ์ เป็นผู้ให้อยู่เสมอ มีน้ำใจแบ่งปันความรู้ให้เพื่อน อาสาช่วยงานโรงเรียน ช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อผู้อื่นเดือดร้อน ร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามในโรงเรียน ความกตัญญู เชื่อฟังครู ตั้งใจเล่าเรียน ไม่เกเร ทำความเคารพครูในโอกาสที่เหมาะสม ชยันช่วยงานบ้าน ไม่ได้เถียงพ่อแม่ แต่งกายเรียบร้อยสะอาด เลือกรับประทานอาหารที่สะอาด มีสุขภาพจิตดี ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ ดูแลรักษาความสะอาดบ้าน ทิ้งและแยกขยะในที่ที่โรงเรียนจัดไว้ ช่วยดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีสภาพที่ดี ปราศจากอบายมุข ไม่เล่นการพนัน ไม่ดื่มเหล้าหรือของมีเมา ไม่สูบบุหรี่ ไม่ทะเลาะวิวาท มีจิตใจสะอาดไม่ขุ่นมัว เป็นผู้ที่มีพลานามัยสมบูรณ์ แข็งแรง ความซื่อสัตย์ ไม่ลักขโมยของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่พูดเท็จ ไม่ทุจริต ไม่หนีเรียน เป็นผู้ตรงต่อเวลา ช่วยเหลือกิจกรรมของห้องและโรงเรียน มีจิตอาสา ช่วยเหลืองานเพื่อนและโรงเรียนเป็นประจำ ช่วยเหลืองานครูอยู่เสมอ ช่วยเหลืองานบ้าน และชุมชน รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น มีจิตใจชอบบริการผู้อื่น เป็นผู้ให้ โดยไม่หวังผลตอบแทน การจัดให้มีการปลูกต้นคุณธรรม กิจกรรมไม่กล่าวตู่คุณธรรม กิจกรรมเข้าห้องพระ กิจกรรมมอบดอกไม้ให้ครู กิจกรรมตรวจสอบคุณธรรม 8 ประการ (สะอาด ปราศจากอบายมุข ชยัน ประหยัด ซื่อสัตย์จิตอาสา เมตตา กตัญญู) กิจกรรมพัฒนาค้นสมอง การบริหารโยคะ สนทนากระตุ้นการคิด เล่านิทานคุณธรรม กิจกรรมครูผู้เมตตา กิจกรรมคืนโรงเรียนให้ชุมชน ช่วยกันสอนคุณครูจิตอาสา ภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมดำรงตนพอเพียง ผักปลอดสารพิษ เกษตรพอเพียง กิจกรรมแหล่งเรียนรู้ การจัดทำสวนเกษตรอินทรีย์ น้ำจืดอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก เผาถ่าน เพื่อผสมน้ำส้มควันไม้ เพาะถั่วงอก เพาะเห็ดฟาง ขนมหองฟับ ทองม้วน น้ำคอลลอยฟิลล์ ชามะขาม กิจกรรมอาสาสมัครครอบครัวคุณธรรมในชุมชน กิจกรรมเสริมสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการเรียนรู้ การคิด ด้านทักษะสังคม ฯลฯ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการปลูกฝัง และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

รัฐบาล

- ควรปรับปรุงการศึกษาจริยธรรม ให้สอดคล้อง ต่อเนื่องกันตั้งแต่ระดับประถม จนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ
- ควรวางมาตรการลดแหล่งอบายมุข และดำเนินการควบคุมเด็กและเยาวชนในการใช้บริการตามกฎหมาย ข้อบังคับ อย่างเคร่งครัด
- ควรริบเร่งจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับเด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป เพิ่มขึ้นในทุกรูปแบบที่เหมาะสม
- ควรปฏิบัติตามนโยบายที่จะลดความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ของประชาชนและของ รัฐบาลอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

อาจารย์

- ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเชิงจริยธรรม
- สนับสนุนโครงการพัฒนาด้านจริยธรรมของอาจารย์ อย่างจริงจัง
- จัดตารางสอนที่เอื้อให้นักศึกษาสามารถร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- ปรับปรุงวิธีการและกระบวนการสอนให้เป็นไปในแนวส่งเสริมการพัฒนา บุคลิกภาพและจริยธรรม
- ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- ยกย่องให้กำลังใจแก่ศิษย์ ที่ประพฤติดีให้ปรากฏ
- พยายามศึกษา เข้าใจ และยอมรับพฤติกรรมของเยาวชนในทุกรูปแบบ และ ชี้นำนักเรียน นักศึกษาให้ปฏิบัติในทางที่เหมาะสม

นักเรียน/นักศึกษา องค์กรผู้แทนนักเรียน นักศึกษา

- ชี้แจงให้นักเรียน นักศึกษา ศึกษาหน้าที่ บทบาท และขอบเขต ตลอดจน กฎระเบียบ ข้อบังคับ สำหรับนักศึกษาในสถาบันที่ตนเองศึกษาให้เข้าใจแล้ว ปฏิบัติให้ถูกต้อง
- จัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมจริยธรรม ในวันสำคัญต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถาบัน และชุมชน

- ให้เยาวชนจัดกิจกรรม ในลักษณะที่มีแผนงาน คือ ให้ความสำคัญในกระบวนการการจัดกิจกรรมฝึกฝนด้านความเป็นคนดี อย่างต่อเนื่อง
- จัดกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยน ยกตัวอย่างคนดี คนมีคุณธรรม จริยธรรม มา ยกกระตือรือร้น และน้อมนำไปปรับใช้กับทุกๆ คน

4.2 เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

เป็นที่ตระหนักกันอย่างชัดเจนแล้วว่าสังคมไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน ประสบกับปัญหาในเรื่อง เด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก และพบพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ก้าวร้าว ขาดระเบียบวินัย ไร้สำนึกรับผิดชอบ และการกระทำที่ไม่เหมาะสม ไปสู่การเป็นอาชญากรในสังคม สร้างปัญหาให้กับสังคม ชุมชนอย่างมากมาย มีปัญหาเด็กและเยาวชน มีวิถีชีวิตห่างไกลคุณธรรม จริยธรรม ทางศาสนา และไร้ศีลธรรม ขาดการอบรมบ่มเพาะ นำพาตัวเองไปสู่การติดการพนัน ยาเสพติด ติดเกมส์ออนไลน์ มีหนี้สิน ใช้ชีวิตไร้สาระ เสเพล ติดสุรา และการพนันทุกชนิด และพร้อมที่จะสร้างปัญหาให้กับสังคมอย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้สังคม หรือกลุ่มสังคมต่างๆ ล้วนคาดหวังว่า การปลูกฝังและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม น่าจะเป็นวิถีทางที่สำคัญในการสร้างสมาชิกของกลุ่มที่มีคุณลักษณะที่กลุ่มต้องการ และสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของกลุ่มสังคมเหล่านั้น ทุกภาคส่วนที่จะช่วยกันปลูกฝัง และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของสถาบันทางสังคมต่างๆ พบว่า ได้ให้วิธีการอบรม ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่ตายตัว เน้นการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ ทางจริยธรรมมากกว่าการพัฒนาจิตสำนึกรับผิดชอบ เพื่อให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงคุณค่า แยกแยะสิ่งผิดออกจากสิ่งถูกได้ การใช้กฎระเบียบ ข้อต้องปฏิบัติที่ตายตัว จึงทำให้เห็นว่าเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ปัญหาเปลี่ยนแปลงไป จากยุคสมัยที่ออกกฎ จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่ไม่สามารถประยุกต์กฎเหล่านี้ เพื่อแก้ปัญหาได้ ยิ่งไปกว่านั้นยังขาดการอบรมให้เด็กและเยาวชนสามารถแยกแยะว่ากฎเหล่านั้นเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งคือ เด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชนชนบทและเมืองที่ห่างไกลจากองค์ความรู้ เรื่อง คุณธรรม จริยธรรม

กล่าวได้ว่า สังคมไทย คนไทย เด็กและเยาวชนประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม จริยธรรม คุณธรรม และพฤติกรรม เชื่อมโยงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทัศนคติ และคุณธรรมของคนในสังคม เป็นผลกระทบจากการเลือนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อสร้างสรรค์ยังมีน้อย สื่อที่เป็นภัยและผิดกฎหมายมีการเผยแพร่

มากขึ้น แม้มีมาตรการปราบปรามอย่างเข้มงวด เว็บบริการทางเพศเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัว ขณะที่คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

ประกอบกับสถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษามีบทบาทน้อยลงในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาศักยภาพคนไทย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ครอบครัวมีความเปราะบาง พ่อแม่เด็กมีอัตราการหย่าร้างสูงขึ้นมาก จาก 4.4 คู่ต่อ 1,000 ครอบครัว ในปี 2544 เป็น 5.0 คู่ต่อ 1,000 ครอบครัว ในปี 2548 สถาบันการศึกษา โรงเรียน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนไม่มากเท่าที่ควร

สถาบันศาสนายังใช้ประโยชน์จากศาสนสถาน และบุคลากรทางศาสนา ซึ่งมีอยู่มากมายไม่เต็มที่ และขาดความสอดคล้องกับภาวะปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายโดดเด่น และระบบความสัมพันธ์ที่เป็นวัฒนธรรม และเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมไทย และเป็นตาข่ายนิรภัยทางสังคม รวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสั่งสมสืบทอด และรักษาไว้อย่างรู้คุณค่า มีปราชญ์ และผู้รู้ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศกว่า 1.7 ล้านคน หากแต่ยังมีการถ่ายทอด สืบค้น ถอดบทเรียน ประสพการณ์ ความรู้ รวบรวมพัฒนาและนำไปใช้อย่างเป็นระบบน้อย

จากการประเมินสถานะคนและสังคมไทย ประกอบกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาในอนาคต ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จึงมุ่งพัฒนาคนและสังคมไทย ครอบคลุม 3 เรื่องหลัก คือ การพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมนำความรู้ โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม ทุกวัยตลอดชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานที่เข้มแข็ง มีทักษะชีวิต พัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการ พร้อมก้าวสู่โลกของการทำงาน และการแบ่งปันอย่างมีคุณภาพ จำเป็นต้องสร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศ โดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ สามารถนำไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การเสริมสร้างให้คนไทยอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข โดยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในสังคมบนฐานของความมีเหตุมีผล ดำรงชีวิตอยู่อย่างมั่นคงทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน พัฒนาระบบการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วถึง ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่ปลอดภัย นำอยู่บนพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคม เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมแบบบูรณาการ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังควบคู่กับการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง และความตระหนักถึง

คุณค่าและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพื่อลดความขัดแย้ง และสร้างสังคมในทุกระดับให้อยู่ด้วยกันอย่างร่มเย็น และเป็นสุข

ในสถานการณ์ของสังคมไทย นอกจากวิกฤติการณ์ อันเกิดจากสถานการณ์บ้านเมือง วิกฤตสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ หรือน้ำท่วมมนุษย์ และวิกฤตภาคใต้ที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทุกขณะ ซึ่งล้วนแต่ นำความหวุ่นวิตก และทุกข์ใจมาให้พี่น้องประชาชนคนไทยหนักหนาสาหัสแล้ว นั้น ยังมีวิกฤตที่ก่อตัวขึ้นกับเด็กและเยาวชนที่เป็นอนาคตของชาติที่เราต่างมุ่งหวังให้เขาเหล่านั้น เติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นกำลังสำคัญ โดยเฉพาะกอบกู้วิกฤตให้ประเทศชาตินั้น พลิกฟื้นคืนสู่ความสงบสุขได้ดังเดิม วิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในชุมชนหมู่บ้านที่เกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน ได้สร้างความหนักอกหนักใจให้กับบรรดาพ่อแม่ผู้ปกครอง ส่งผลถึงผู้หลักผู้ใหญ่ พระ องค์ ปรกครองส่วนท้องถิ่น ครู อาจารย์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเข้ามาเยียวยาแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน และภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาลปัจจุบันที่เล็งเห็นว่า “การศึกษา” จะต้องเข้ามามีบทบาทในการสร้าง และพัฒนาคน จนกระทั่งสังคมเกิดความเข้มแข็ง สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างร่มเย็น สนิทฉันท์ นั้น จะต้องอาศัย “คุณธรรม จริยธรรม” เป็นพื้นฐาน วิกฤตนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะกับเด็ก และเยาวชนในระบบโรงเรียนเท่านั้น เด็กและเยาวชนที่ด้อยหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในชุมชน ก็รับผลกระทบนี้ เช่นกัน ในงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ที่ทำการสำรวจความคิดเห็น จากทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูบาอาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียน นักศึกษา และจังหวัดต่างๆ ที่เป็นตัวแทนภูมิภาค จากกลุ่มตัวอย่าง 2,788 คน ที่มีความคิดต่อวิกฤต “คุณธรรม จริยธรรมในเด็กและเยาวชนไทย” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะแสวงหาแนวทางการแก้ไขวิกฤตคุณธรรม จริยธรรมที่เกิดขึ้นในเด็กและเยาวชนไทย พบว่า

เรื่องพฤติกรรม

- มีการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยยึดติดกับค่านิยม โดยเฉพาะจากต่างประเทศ 25.21%
- มีการแต่งตัวที่โป๊เปลือย ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ 24.83%
- มีอิสระทางความคิด กล้าคิด กล้าแสดงออก มากเกินไป 15.49%
- ก้าวร้าว ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ขาดสัมมาคารวะ 14.43%

เรื่องครอบครัว

- มีปัญหาด้านครอบครัวแตกแยก พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน 27.64%
- พ่อแม่ไม่มีเวลาให้การอบรม บ่มเพาะ นิสัย แก่ลูกหลาน 27.64%
- มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว 25.21%
- พ่อแม่ไม่ตามใจ 19.73%

ด้านสภาพปัญหาแวดล้อม

- เกิดจากพิษภัยของสื่อต่างๆ 14.68%
- สิ่งเสพติด 13.77%
- การมีความรัก เพศสัมพันธ์ ก่อนวัยอันสมควร 13.18%
- แหล่งมั่วสุ่มมีมาก 12.76%
- ค่านิยมใช้สินค้าฟุ่มเฟือย 12.15%

ปัญหาด้านสังคม

- เกิดปัญหาจากการนำเสนอภาพสังคมของสื่อ 20.91%
- ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมยุคเทคโนโลยี 20.72%
- ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม 19.71%
- ขาดตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติ 19.67%
- ขาดการอบรมสั่งสอน 19.00%

นอกจากนี้ พบว่าประเด็นปัญหา 5 อันดับแรกของสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อ “การใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย” ได้แก่

1. การที่ครอบครัวขาดความอบอุ่น 11.83%
2. การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย 11.43%
3. ภัยจากสื่ออินเทอร์เน็ต 10.73%
4. การเข้าถึงอบายมุข เหล้า บุหรี่ ยาเสพติดได้ง่าย 10.64%
5. ขาดแบบอย่าง ไม่มีตัวอย่างที่ดีให้เห็นชัดเจน 10.21%

ผลของการศึกษาวิจัย ทำให้สามารถหาแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้กับเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ที่ควรเร่งสร้างและปลูกฝัง ให้เด็กและเยาวชน พบว่า

1. ควรปลูกฝัง ความมีระเบียบวินัย
2. ควรปลูกฝัง ความซื่อสัตย์
3. ควรปลูกฝัง ความขยันหมั่นเพียร
4. ควรปลูกฝัง ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่
5. ควรปลูกฝัง ความสุภาพ มีสัมมาคารวะ
6. ควรปลูกฝัง ความกตัญญูรู้คุณ
7. ควรปลูกฝัง จิตสำนึกที่ดี สำนึกสาธารณะ

8. ควรปลูกฝัง ความสามัคคี
9. ควรปลูกฝัง ความมีเหตุผล
10. ควรปลูกฝัง การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

สำหรับวิกฤตที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ขณะนี้พบว่า บุคคลที่มีอิทธิพลและสามารถเป็นแรงจูงใจให้เยาวชนเป็นคนดี มีคุณธรรมมากที่สุดนั้น ได้แก่ 1. พ่อแม่ ผู้ปกครอง 2. ครู อาจารย์ 3. สื่อประเภทต่างๆ ทั้งทีวี วิทยุ และอินเทอร์เน็ต นอกนั้นยังรวมถึง สถานศึกษา เพื่อน ศิลปิน ดารา นักร้อง ญาติพี่น้อง พระ ผู้นำชุมชน ผู้นำประเทศ กล่าวได้ว่า แม้ว่าความเจริญก้าวหน้าในด้านการพัฒนา และการเคลื่อนไหวในเทคโนโลยีที่ทันสมัย ความเจริญก้าวหน้า ดังกล่าว ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กลับส่งผลให้สังคมไทยเสื่อมโทรมทรุดหนักมากขึ้น โดยเฉพาะการปฏิบัติตัวที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษาทั้งในเมือง และในชนบทหมู่บ้าน ต่างก็ได้รับผลกระทบของการพัฒนาเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการหลงผิดเพื่อตามค่านิยมต่างๆ โดยเฉพาะจากต่างประเทศ เกิดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทั้งในเรื่องเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย หรือการคบหาเพื่อนฝูงที่พากันไปจับกลุ่มมั่วสุมอบายมุข ทั้งเหล้า บุหรี่ ยาเสพติด และเที่ยวกลางคืน ในลักษณะของการค้าบริการทางเพศ ทั้งเด็ก เยาวชนชาย หญิง มีการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มักจะก้าวร้าวเกินงาม ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ยกพวกตีกัน ผลการศึกษา สํารวจได้ชี้ชัดให้เห็นว่าปมปัญหาเหล่านี้ เป็นผลพวงมาจาก “ความเสื่อมถอย” ของ “สถาบันครอบครัว” อันเกิดจากสภาพสังคมในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขัน ชิงดีชิงเด่น เพียงเพราะ “วัตถุ เงินตรา” มาตอบสนองความสุซซทางกาย เป็นที่มาของปัญหาครอบครัว เนื่องจากมีเวลาให้กันน้อย และสานสัมพันธ์กันทางวัตถุมากขึ้น จนทำให้เกิดปัญหาคุณธรรม จริยธรรม ขาดหาย และทั้งคุณธรรม จริยธรรม ตกต่ำในที่สุด

กล่าวกันว่า เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา น่าเป็นห่วงที่สุดในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม เพราะถ้าตรวจสอบกันแล้ว คนเหล่านี้ไม่มีโอกาสได้รับการอบรม บ่มเพาะในเกือบทุกทาง หรือถ้ามีก็น้อยมาก การจะพูดถึงเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ในเรื่อง ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ประหยัด ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม และความเมตตากรุณา จึงต้องพิจารณาอย่างละเอียด

ในรายงานการศึกษาวิจัย การศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดย มัลลวีร์ อุดุลฉมนศิริ และคณะ พบว่า เยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.9 มีคะแนนจริยธรรมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนจริยธรรม ความขยัน อุตุน อยู่ในระดับต่ำที่สุด

จะพบว่าในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีวิธีการที่หลากหลาย การอบรมสั่งสอนเป็นเรื่องที่สำคัญ รูปแบบวิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การปรับพฤติกรรม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีพัฒนาการจากจริยธรรม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยการสังเกตตัวแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม การพัฒนา โดยใช้ระบบคู่สัญญา ใช้หลักการสอนด้านจิตพิสัย ใช้โดยการใช้ประยุกต์ใช้พุทธวิธีในการสอน, ใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ได้แก่ การเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง และการใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีสร้างสถานการณ์จำลองให้มีบทบาทสมมติ จากละคร กิจกรรมแสดงหุ่นเชิดมีหนังสือ ตะลุง ลิเก สอนใจ เตือนสติ เรื่องเล่า นิทาน ฃญา เทปเสียง ภาพพลิก สไลด์

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ สำหรับเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส ขาดโอกาสทางการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน จึงจำเป็นต้องแสวงหาคุณลักษณะเด็กและเยาวชนไทยที่พึงประสงค์ ได้แก่ ต้องตั้งใจทำงานด้วยความอดทน ชยันหมั่นเพียร รู้จักอดออม มัธยัสถ์ มีวินัย และควบคุมตนเองได้ นอกจากนี้ ยังต้องพินิจพิเคราะห์ ศักยภาพของเด็กและเยาวชนไทยเหล่านี้ ทั้งนี้เพราะขาดทักษะการเรียนรู้ ขาดกระบวนการคิดที่สร้างสรรค์ ทักษะการเลือกรับสื่อสาร ขาดทักษะในการจัดการปัญหาความขัดแย้ง สับสน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การชยัน อดทน ประหยัดอดออม รวมถึงความรับผิดชอบ และการมีวินัยในตนเอง การควบคุมตนเอง รวมถึงการช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งพัฒนา

จากการประชุมกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) ของผู้นำชาวบ้าน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้อาวุโส ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้เสีย ครู อาจารย์ ผู้นำภูมิปัญญา ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างจริงจังว่า

เด็กและเยาวชนที่อยู่ในหมู่บ้าน ที่ไม่มีโอกาสเรียนต่อ ขาดโอกาสทางการศึกษาในหลายๆ ด้าน หากนำเรื่อง ความชยันอดทน ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด มัธยัสถ์ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความคิดสร้างสรรค์ และการควบคุมตนเอง มาใช้กับเขาเหล่านี้ ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้ง จริงจัง เพราะเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ไม่มีโอกาสได้รับการเลี้ยงดู อบรมบ่มเพาะให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง คุณธรรม จริยธรรม มาเลย เด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีวิถีคิดการเอาตัวอยู่รอดตามกระแสสังคม ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยและประกอบอาชีพอยู่ในชุมชนน้อย นอกนั้นเดินทางไปทำงานรับจ้างในหลากหลายอาชีพ ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการเปิดโอกาสการเรียนรู้ การสร้าง และการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนา โดยอาศัยสถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อบต. อบจ. เทศบาล องค์กรเอกชนพัฒนาชนบท หน่วยงาน มูลนิธิฯ

เชื่อมโยงร่วมกัน และเสริมสร้างสมรรถนะ กำลังคน ให้เขาสามารถประกอบอาชีพ เพื่อดำรงชีวิต และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องตระหนัก ให้ความสำคัญ และถือเป็นประเด็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีความพร้อมทั้งร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข จึงเป็นเรื่องของทุกคน ทุกองค์กร ทุกภาคส่วน ไม่เฉพาะสถาบันใด สถาบันหนึ่ง เท่านั้น

สำหรับผลการศึกษาค่าความภาคสนามโดยการเก็บข้อมูลในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาจำนวน 200 คน มีข้อมูลพื้นฐานและผลการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวดังนี้

ตารางที่ 10 : กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาจำแนกตามอายุ และเพศ

อายุ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
15	-	-	4	2	4	2
16	1	0.5	3	1.5	4	2
17	3	1.5	8	4	11	5.5
18	4	2	9	4.5	13	6.5
19	15	7.5	18	9	33	16.5
20	11	5.5	18	9	29	14.5
21	6	3	11	5.5	17	8.5
22	8	4	2	1	10	5
23	22	11	13	6.5	35	17.5
24	11	5.5	9	4.5	20	10
25	-	-	4	2	4	2
28	20	10	-	-	20	10
รวม	101	50.5	99	49.5	200	100
อายุเฉลี่ย	22.53 ปี		20.18 ปี		21.37 ปี	

จากตารางที่ 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.5 เป็นเพศชาย และมีอายุเฉลี่ย 22.53 ปี และร้อยละ 49.5 เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 20 ปี

ตารางที่ 11 : ภาระหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อกิจกรรมของหมู่บ้าน

ภาระหน้าที่ของเยาวชนในกิจกรรมของหมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กรรมการกลุ่ม	17	8.5
2. ผู้นำเยาวชน	14	7.0
3. สมาชิก	53	26.5
4. ผู้สนับสนุนงบประมาณ	18	9.0
5. เล่นกีฬา	1	0.5
6. ไม่ได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มเยาวชน	97	48.5
รวม	200	100

จากตารางที่ 11 พบว่า ในหมู่บ้านมีเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน เป็นกรรมการกลุ่ม ร้อยละ 8.50 (17 คน) เป็นผู้นำเยาวชนในฝ่ายกิจกรรมต่างๆ ร้อยละ 7.00 (14 คน) เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชน ร้อยละ 26.50 (53 คน) เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงานในด้านงบประมาณ ร้อยละ 9.00 (18 คน) และเป็นนักกีฬากลุ่มเยาวชน ร้อยละ 0.50 (1 คน) และไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้าน ร้อยละ 48.50 (97 คน)

ตารางที่ 12 : การฝึกอบรมที่กลุ่มเยาวชนสนใจ

กิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ	46	23.00
ฝึกอบรมด้านยาเสพติด	93	46.50
ฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม	35	17.50
ไม่ได้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม	24	13.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 12 ในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาพบว่าร้อยละ 23.00 (46 คน) สนใจเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพ ร้อยละ 46.50 (93 คน) สนใจเข้ารับการฝึกอบรมด้านยาเสพติด ร้อยละ 17.50 (35 คน) สนใจการฝึกอบรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และร้อยละ 13.00 (26 คน) ไม่ได้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมใดเลย

ตารางที่ 13 : ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่เคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ

หน่วยงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สำนักงานพัฒนาชุมชน	66	33.00
ศูนย์มีชัย (ศูนย์พัฒนาประชากรและชุมชน)	21	10.50
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	37	18.50
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.)	16	8.00
เทศบาล	60	30.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 13 พบว่าเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมงานหรือได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนาชุมชน ร้อยละ 33.00 (66 คน) ศูนย์พัฒนาประชากรและชุมชน ร้อยละ 10.50 (21 คน) องค์การบริหารส่วนตำบล ร้อยละ 18.50 (37 คน) องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ 8.00 (16 คน) และเทศบาลร้อยละ 30.00 (60 คน) ซึ่งหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้ มีกิจกรรมหลากหลาย อาทิ อบรมด้านยาเสพติด รณรงค์ด้านยาเสพติด งานกีฬา งานบุญประเพณี การจัดกิจกรรม เข้าวัด วันอาทิตย์ การอบรมให้เป็นเยาวชนที่ดี อบรมแนะแนวอาชีพ กิจกรรมงดเหล้าเข้าบุญ กิจกรรมการรักษาวลสงวนตัว กิจกรรมการอบรมเป็นผู้นำที่ดี กิจกรรมพัฒนาชุมชน กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด ส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นต้น

ตารางที่ 14 : ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่เข้ารับการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ

หลักสูตรการฝึกอบรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ	66	33.00
รักษาวลสงวนตัว	27	13.50
กตัญญู รู้คุณ	27	13.50
การต่อต้านทุจริต คอร์รัปชั่น	13	6.50
การต่อต้านรณรงค์ ยาเสพติด	67	32.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 14 พบว่าเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรม เรื่อง ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ ร้อยละ 33 (66 คน) อบรม เรื่อง รักษาวลสงวนตัว ร้อยละ 13.50 (27 คน) อบรม

เรื่อง กตัญญู รู้คุณ ร้อยละ 13.50 (27 คน) อบรมต่อด้านทุจริต คอร์รัปชันร้อยละ 6.5 (13 คน) และ วรรณคดีต่อต้านยาเสพติด ร้อยละ 32.5 (67 คน)

ตารางที่ 15 : ร้อยละของเด็กและเยาวชนที่สามารถนำความรู้จากการศึกษาอบรมมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

สามารถนำความรู้มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากที่สุด	61	30.50
มาก	75	37.50
ปานกลาง	60	30.00
น้อย	3	15.00
น้อยที่สุด	1	0.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 15 พบว่า เด็กและเยาวชนที่เข้ารับการฝึกอบรม ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ การรักษานวลสงวนตัว มีความกตัญญูรู้คุณ การต่อต้านทุจริต คอร์รัปชัน และการวรรณคดีต่อต้านยาเสพติด สามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 30.50 (61 คน) สามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ได้ในระดับมาก ร้อยละ 37.50 (75 คน) สามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ได้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.00 (60 คน) สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ ในระดับน้อยร้อยละ 15.00 (3 คน) และ มีเพียงร้อยละ 0.50 หรือ 1 คนสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ได้ในระดับน้อยที่สุด

ต่อประเด็นของการสอบถาม เรื่อง การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชน จำนวน 200 คน จะนำความรู้ ความเข้าใจมาใช้ในการดำเนินชีวิต ในการปรับตัวในหมู่บ้าน ในสังคม มาใช้ในการพัฒนาทักษะอาชีพ ฝึกจิตสำนึกให้มีคุณธรรม จริยธรรม สอนเด็กและเยาวชนให้รู้พิษภัยของยาเสพติด ต่อต้านและวรรณคดีให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด ฝึกจิตให้มีความกตัญญู เสียสละ สร้างความมีระเบียบวินัย ในการดำรงชีวิต ให้มีน้ำใจ รักษาดี มีความซื่อสัตย์ ให้รังเกียจการทุจริต คอร์รัปชัน ฝึกให้มีความรับผิดชอบ ให้มีจิตสำนึกแยกแยะรู้ผิดรู้ถูกได้ ให้ผู้ใหญ่สั่งสอนเด็กและเยาวชนให้รักษานวลสงวนตัว ให้รู้จักการพัฒนาพึ่งพาตนเองในการปลูกผักสวนครัว ทำนา และเลี้ยงปลา สอนให้มีทักษะในการเป็นผู้นำที่ดี ให้แสวงหาโอกาสในการศึกษาต่อ อาทิ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในชุมชน ตำบล ให้ใส่ใจในการดูแลร่วมกัน ให้จัดกิจกรรมเข้าค่ายเยาวชนบ่อยๆ ไม่ทำตัวเป็นเด็กแว่น อยากให้มีโครงการกีฬาต้านยาเสพติด มี

กิจกรรมให้เด็กและเยาวชนทำเพื่อให้ห่างไกลจากการดื่มสุรา แนะนำให้เด็กและเยาวชนไปทำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ และให้ทุกคนช่วยกันสอดส่องดูแลปัญหาต่างๆ ในชุมชน

ตารางที่ 16 : เรื่องที่สำคัญสำหรับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา

เรื่อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ	66	33.00
ความกตัญญูรู้คุณบุพการี ผู้มีพระคุณ เชื้อพืงคำสอน	58	29.00
ห่างไกลยาเสพติด	24	12.00
เยาวชนเป็นความหวังของครอบครัวและสังคม	14	7.00
ความมีระเบียบวินัย	21	10.50
รักษนวลสงวนตัว	17	8.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างได้ตอบคำถามว่า เรื่องที่สำคัญสำหรับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชุมชน พบว่า ร้อยละ 33.00 (66 คน) ให้ความสำคัญกับ เรื่อง ความซื่อสัตย์ เสียสละ ความรับผิดชอบ ร้อยละ 29.00 (58 คน) ให้ความสำคัญกับเรื่องความกตัญญูรู้คุณบุพการี ผู้มีพระคุณ เชื้อพืงคำสอน ร้อยละ 12.00 (24 คน) ให้ความสำคัญกับเรื่องการรณรงค์ให้ห่างไกลยาเสพติด ร้อยละ 7.00 (14 คน) ให้ความสำคัญกับเรื่องเยาวชนเป็นความหวังของครอบครัวและสังคม ร้อยละ 10.50 (21 คน) ให้ความสำคัญกับการอบรม เพื่อ ให้มีระเบียบ วินัย และร้อยละ 8.50 (17 คน) ให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมเรื่อง การรักษนวลสงวนตัว

จากการสอบถามในประเด็นการฝึกอบรมสมาธิจิตในวัดของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชุมชน/หมู่บ้าน นั้น พบว่า มีผู้ที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมดังกล่าวร้อยละ 42.5 (85 คน) ในขณะที่มีผู้ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมร้อยละ 57.5 (115 คน) (สำหรับหลักสูตรการฝึกอบรมปรากฏดังตารางที่ 17)

เคยเข้ารับการฝึกอบรมสมาธิจิตในวัดหรือไม่ (ไม่ได้รับการศึกษา)

- เคย ผู้ตอบ 85 คน
- ไม่เคย ผู้ตอบ 115 คน

ตารางที่ 17 : รายละเอียดการเข้าร่วมการฝึกอบรมของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชุมชน/หมู่บ้าน

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงาน	งบประมาณ	วัน	~ ความรู้ความเข้าใจ	จำนวนผู้เข้า อบรม (คน)
บ้านแฮด	บ้านแฮด	ขอนแก่น	วัด	ไม่ทราบ	7	สงบจิตสงบใจ	1
จันทร์ประสิทธิ์	บ้านไผ่	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	1	การทำสมาธิ	1
สงวนวาริวราราม	บ้านไผ่	ขอนแก่น	เทศบาล	ไม่ทราบ	2	การต่อต้านยาเสพติด	1
บุรณประชาวาท	บ้านไผ่	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	7
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	วัด	ไม่ทราบ	1	ความกตัญญู รู้คุณ คุณธรรม	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	1	ฝึกการคิด, การอ่านหนังสือได้สมาธิ	2
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	2-3	ได้รับความรู้มากมายหลายอย่าง	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	30,000	3	คุณธรรม จริยธรรม	3
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	มหาวิทยาลัย	20,000	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	20,000	4	ความกตัญญู	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	สถานศึกษา	ไม่ทราบ	5	รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คุณธรรม จริยธรรม ความอดทน	6
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	ไม่ทราบ	5	การใช้ชีวิตตามหลักพุทธศาสนา การมีสมาธิ สติปัญญา, พุทธศาสนา	13

ตารางที่ 17 : รายละเอียดการเข้าร่วมการฝึกอบรมของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชุมชนหมู่บ้าน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงาน	งบประมาณ	วัน	ความรู้ความเข้าใจ	จำนวนผู้เข้าอบรม (คน)
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	10,000	5	ความมีวินัย มีระเบียบ, การปฏิบัติธรรม	3
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	20,000	5	ความกตัญญู รู้จัก และบาปบุญ	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	60,000	5	กตัญญู รู้คุณ ความซื่อสัตย์	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	จัดตนเอง	100,000	5	คุณธรรม จริยธรรม	3
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	รัฐ	ไม่ทราบ	5	การฝึกสมาธิ	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	50,000	7	คุณธรรม จริยธรรม	3
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	70,000	10	ความอดทน มีวินัย	1
เวฬุวัน	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	14	การดำเนินชีวิต คุณธรรม จริยธรรม	1
เสมอมภาพ	เมือง	ขอนแก่น	วัด	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม ทุกเรื่องด้านศาสนา และความกตัญญู ฝึกสมาธิ	3
เสมอมภาพ	เมือง	ขอนแก่น	วัด	3,000	60	หลายเรื่อง	2
เสมอมภาพ	เมือง	ขอนแก่น	เทศบาล	2,000	1	ด้านยาเสพติด	2
เสมอมภาพ	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	1	ความรู้ทั่วไป	2
เสมอมภาพ	เมือง	ขอนแก่น	สนง. พัฒนาชุมชน	20,000	1	คุณธรรม จริยธรรม	1

ตารางที่ 17 : รายละเอียดการเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในชุมชนหมู่บ้าน (ต่อ)

วัด	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงาน	งบประมาณ	วัน	ความรู้ความเข้าใจ	จำนวนผู้เข้า อบรม (คน)
หนองแวง	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	10,000	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
หนองแวง	เมือง	ขอนแก่น	อบต.	10,000	5	การฝึกจิต	1
วัดบ้านท่าหม่ม	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
ไชยศรี	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	1
วัดไชยศรี	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียน	10,000	1	ความมีระเบียบ วินัย	1
ชัยศรี	เมือง	ขอนแก่น	เทศบาล	10,000	3	จริยธรรม ซื่อสัตย์	12
บูรพาพิศ	เมือง	ขอนแก่น	เทศบาล	4,000	1	ฝึกอบรมเรื่องต่างๆ	1
ศรีนวล	เมือง	ขอนแก่น	สถานศึกษา	ไม่ทราบ	3	คุณธรรม จริยธรรม	3
วัดบ้านหนองหูลับ	เมือง	ขอนแก่น	ไม่ทราบ	10,000	3	บาป บุญ คุณโทษ	1
วัดบ้านหนองหูลับ	เมือง	ขอนแก่น	โรงเรียนวิเวกธรรม ประสิทธิวิทยา วัตถุประสงค์ (พระอารามหลวง)	ไม่ทราบ	7	คุณธรรม จริยธรรม	1

นอกจากนี้ ยังพบว่าเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านมีปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ จับกลุ่มมั่วสุม ยาเสพติด เทียวเตร่ เด็กและเยาวชนมีการศึกษาน้อย/ไม่เรียนหนังสือ ครูในโรงเรียนมีพฤติกรรม ไม่เหมาะสม มีความก้าวร้าว ไม่มีงานทำ ไม่มีคุณธรรม ติดเกมส์ ติดการพนัน ชนไก่ ทะเลาะวิวาทและมีการใช้ความรุนแรง เด็กแว้น ชอบแข่งรถมอเตอร์ไซด์ เด็กล่าสัตว์ ขาดความมีระเบียบ ติดเหล้า/จับกลุ่มกินเหล้า ติดเพื่อน ขาดงบประมาณและอุปกรณ์การกีฬาทุกชนิด ไม่ค่อยเข้าวัด ขาดการพัฒนาอาชีพ ลักขโมย สูบบุหรี่ก่อนวัยอันควร

ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าว เด็กและเยาวชนมีความคิดเห็นในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เช่น เลิกขายเหล้า ขายบุหรี่ เด็กจะได้ไม่ซื้อกินซื้อสูบ ไม่จำหน่ายสุราหรือบุหรี่กับเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ดูแลลูกให้อยู่ในระเบียบของครอบครัวและสังคมอย่างใกล้ชิด พ่อ แม่ควรเอาใจใส่ลูกให้มากกว่านี้ คอยตักเตือนไม่ให้บุตรหลานใช้ความรุนแรง ช่วยแนะนำเยาวชนที่ติดยาเสพติดให้ออกกำลังกายเพื่อห่างไกลยาเสพติด จัดอบรมให้ความรู้ในหมู่บ้าน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ไม่คิดที่จะใช้ความรุนแรง ให้มีการเรียนการสอนนอกสถาบัน ติดตามดูพฤติกรรม ประพฤติตนเป็นตัวอย่างโดยเริ่มจากผู้ใหญ่ หางานทำไปก่อน ให้เข้าวัดบ่อยๆ ค่อยๆ แนะนำไปทำสิ่งที่มีประโยชน์ หากิจกรรมให้ทำ เช่น เล่นกีฬา การเข้าค่ายคุณธรรม อยากให้หน่วยงานเข้ามาอบรมบ่อยๆ ชาวบ้านช่วยกันสอดส่องดูแล มีกิจกรรมให้ห่างไกลจากการดื่มสุรา

ตารางที่ 18 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน

หน่วยงานที่ควรเข้ามาแก้ไขปัญหา	ผู้ตอบ (คน)	ร้อยละ
ทุกหน่วยงาน	30	15
หน่วยงานของรัฐ	21	10.5
ทุกๆ คน	23	11.5
คนในครอบครัว	23	11.5
ชุมชน	7	3.5
ครอบครัว	4	2
คนใกล้ขีด	1	0.5
รัฐบาล	12	6
ตำรวจ	3	1.5
ผู้ใหญ่บ้าน	11	5.5
รปภ.	1	0.5

ตารางที่ 18 : ความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรเข้ามาแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน (ต่อ)

หน่วยงานที่ควรเข้ามาแก้ไขปัญหา	ผู้ตอบ (คน)	ร้อยละ
สถานศึกษา	1	0.5
ผู้นำ	13	6.5
อบต.	12	6
โรงงาน	2	1
คนในชุมชน	1	0.5
เทศบาล	16	8
โรงเรียน	2	1
ผู้ประกอบการ	1	0.5
ตำรวจสัมพันธ	1	0.5
สนง.พัฒนาชุมชน	11	5.5
วัด	2	1
สังคม	2	1

จากตารางที่ 18 เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าทุกหน่วยงานควรเข้ามาแก้ไขปัญหาในชุมชนนั้น (ร้อยละ 15) รองลงมาคือ ทุก ๆ คน และคนในครอบครัว เป็นผู้ที่ควรเข้ามาแก้ไขปัญหา (ร้อยละ 11.5) ในขณะที่มี เพียงร้อยละ 0.5 เห็นว่าคนใกล้ชิด ญาติ ปรปักษ์. สถานศึกษา คนในชุมชน ผู้ปกครอง และตำรวจสัมพันธ ควรเข้ามาแก้ไขปัญหา ในชุมชน/หมู่บ้าน

สำหรับองค์กรที่ให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในหมู่บ้านในช่วงที่ผ่านมา ได้แก่ วัด อบจ. สนง.พัฒนาชุมชน โรงเรียน อบต. อำเภอ กรรมการหมู่บ้าน เทศบาล และอื่นๆ ได้แก่ ครอบครัว บ้าน และทุกๆ หน่วยงานร่วมกัน

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่า หากเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านไม่ได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม จะเกิดปัญหาในหมู่บ้านหลายประการ ได้แก่ ติดเกมส์ เด็กเนรคุณ เด็กซ่าสอน ติดการพนัน ติดเหล้า บุหรี่ ักัญชา ยาบ้า หรือยาเสพติดอื่นๆ ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ไม่ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่มีระเบียบวินัย กลายเป็นเด็กแว่น ยกพวกตีกัน เป็นเด็กเกเร เชื่อถือไม่ได้

มีข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในเด็กและเยาวชน ได้แก่

- ฝึกให้เด็กเล่นกีฬา หรือ ให้เยาวชนทุกคนหันมาใส่ใจด้านกีฬาให้มาก
- เลิกเหล้า เข้าพรรษา เล่นกีฬา ด้านยาเสพติด
- ท้องถิ่นควรมีงบประมาณรองรับกิจกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องนี้
- เพิ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม กิจกรรมที่คนในครอบครัวได้ทำร่วมกัน
- เน้นกิจกรรมปฏิบัติ
- อยากให้เยาวชนรุ่นใหม่ รักนวลสงวนตัว
- ใช้ความรู้ ความเข้าใจมากกว่านี้
- ให้ความรู้มากขึ้น
- ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันอาทิตย์ ละครั้ง
- อยากให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป
- จัดกิจกรรม อบรม สั่งสอน
- ปลุกฝังคุณธรรม ตั้งแต่เด็กไปจนถึงวัยรุ่น
- สอนให้เป็นคนดีของสังคมต่อไป
- อ่านหนังสือธรรมะ และสอนให้ปฏิบัติธรรม
- สอนให้เป็นผู้นำ
- เป็นคนที่มีคุณภาพ
- เราต้องปลุกจิตสำนึกให้เยาวชน
- จัดกิจกรรม อบรม สั่งสอน เยาวชน
- เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนา
- ความสม่ำเสมอของกิจกรรมและความต่อเนื่อง
- การส่งเยาวชนที่ตามไม่ได้ให้เข้าไปฝึกอบรมในเมือง
- ควรปลุกฝังอย่างเป็นระบบ
- การจัดตั้งศูนย์ คุณธรรม จริยธรรม รวมถึงวัฒนธรรมในชุมชน ผลักดันให้เยาวชน
เกิดความคิดกล้าแสดงออก
- อยากให้เด็กร่วมมือ หันหน้าเข้าหากันทำความดี เพื่อสังคมหมู่บ้านน่าอยู่
บ้านเมือง สังคมน่าอยู่
- การสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเล่นกีฬาออกกำลังกาย มีกิจกรรมทำ
- ให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะป็นรัฐหรือเอกชนเข้ามาช่วยอบรมและให้ความรู้
- สถานที่ ควรให้มีสภาพแวดล้อมที่สะดวก เหมาะสม และมีกลุ่มตัวอย่าง

- ให้มีความสามัคคีและรู้จักให้อภัย
- จัดให้มีการอบรมอาทิตย์ละ 1 ครั้ง
- หน่วยงานอื่นเข้ามาส่งเสริมบ้าง

ในด้านความคิดเห็นที่มีต่อเยาวชนในหมู่บ้านโดยรวมนั้นมีทั้งในส่วนของดีและไม่ดี ดังนี้

- ส่วนที่ดี ได้แก่ เด็กในหมู่บ้านรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการเล่นกีฬา ดนตรี เป็นเด็กดีมีการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้น ขยันขันแข็ง มีความสามัคคีช่วยกันทำงาน/กิจกรรมในหมู่บ้านอย่างเข้มแข็งในช่วงเทศกาล มีการงานอาชีพที่สร้างรายได้ให้ครอบครัว
- ส่วนที่ไม่ดี ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่นไม่เรียนหนังสือโดยเฉพาะกลุ่มผู้ชาย ไม่อ่านหนังสือ ไม่คิดที่จะเรียนต่อ ออกจากโรงเรียนเร็วกว่าเกณฑ์ ขาดความรู้ ว่างาน ขาดคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ชอบทำตัวไม่มีคุณค่า นิสยไม่ดี ก้าวร้าวไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ ติดเกมส์ ชอบใช้ความรุนแรง บางส่วนขาดความสามัคคี ยังไม่ดีเท่าที่ควร บางส่วนมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแข่งรถมอเตอร์ไซด์ซึ่งเสียงดังมากในเวลากลางคืนทำให้มีเด็กแหว่งในหมู่บ้านมากขึ้น ไม่ค่อยมีระเบียบวินัย เริ่มหันหน้าเข้าหาสิ่งเสพติดมากขึ้นและติดเหล้า – บุหรี่มากขึ้น

สำหรับความคิดเห็นที่ว่าอยากให้เด็กและเยาวชนในชุมชน (หมู่บ้าน) เป็นอย่างไรนั้นพบว่า ส่วนใหญ่อยากให้เด็กและเยาวชนในชุมชนได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องยาเสพติดเพื่อที่เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านจะได้ห่างไกลยาเสพติด พร้อมใจกันทำความดี ไม่มั่วสุมยาเสพติด – บุหรี่ – เหล้า – การพนัน อยากให้เด็กตั้งใจและใส่ใจการเรียนหนังสือ เห็นความสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน ทำกิจกรรมดี ๆ เช่น เล่นกีฬา ออกกำลังกาย มีบทบาทที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันในหมู่บ้าน ช่วยพ่อแม่ทำงาน มีน้ำใจ มีความสามัคคี รู้จักให้อภัย มีจิตสำนึกที่ดี เชื่อฟังพ่อแม่ ห่างไกลการมั่วสุมทางเพศ และเป็นคนดีของสังคม